

ANARŐI TERÖR

BÖLÜCÜLÜK

SEBEB VE ÇARELERİ

İttihad İlmî Araştırma Heyeti

Tarafından Hazırlanmıştır

İstanbul/1993

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

1971 ANARŞİSİNDEN GAYBÎ İHBAR

1997'Lİ YILLARA DİKKAT!

DECCALİYET VE DÜNYA HAYATI

ANARŞİYE VE ÇATIŞMALARA SEBEB

OLAN BİR TEHLİKE DE MENFÎ

MİLLİYETÇİLİKTİR

TÜRK ORDUSU VE TÜRK MİLLETİ

İKİ TEHLİKELİ ANLAYIŞ

BÖLÜNME TEHLİKESİ

BEDİÜZZAMAN HAZRETLERİNE

YAPILAN İRKÇILIK İTHAMI VE ONUN

CEVABI

TÜRK OLMAYAN TÜRKÇÜLER

RESMÎ VAZİFEDARLARIN DİKKATİNE!

İKTİSADÎ MES'ELELER

ANARŞİ VE BÖLÜCÜLÜĞE KARŞI

ÇARELER

YARDIMLAŞMA İHTİYACI
KOMÜNİZMİN KARŞISINDA RİSALE-İ
NUR
İSLÂMİYETTEN ÇIKAN BİR MÜSLÜMAN,
ANARŞİST OLUR
CHP'YE MEKTUP
ANARŞİ VE DİNSİZLİĞE KARŞI
KOYACAK, ANCAK İTTİHAD-I İSLÂM
KUVVETİDİR
RİSALE-İ NUR'UN İKİ MÜHİM VAZİFESİ
RİSALE-İ NUR MESLEĞİNDE ŞEFKAT VE
ASAYİŞİ MUHAFAZA
İSTİKBALDE ÂLEM-İ İSLÂM

GİRİŞ

Gerek Türkiye'de ve gerek beşer âleminde dehşetini artıran anarşiliğin bahsi yapılmazken, Bediüzzaman Said-i Nursî Hazretleri, cemiyet hayatında anarşiyi netice verecek sebepleri, Kur'an nuru ile görmüş ve gençliğinden tâ hayatının sonuna kadar, bu anarşi âfeti ve tehlikesinden ısrarla haber vermiş, ikaz etmiş

ve tedbirlerini göstermiştir. Bugün de eserleriyle aynı ikazatı ve ıslahatı devam etmektedir.

Bediüzzaman Hazretleri eserlerinde anarşinin asıl sebeplerini ortaya koymuş ve bu sebeplerin kaldırılmasıyla ancak anarşinin önlenileceğini, aksi halde anarşinin giderek dehşetleneceğini ısrarla beyan etmiştir.

Millî ahlâkı bozan sefahete medeniyet ismi verilerek cemiyete aşılarmaya çalışılması; Avrupaî hayat tarzına ve âdetlerine yani bid'atlara revaç verilip şair-i İslâmiyenin zedelenmesiyle vicdan-ı umumiyenin bozulması; Komünizm ve Masonluk gibi cereyanların millî ahlâka ve manevî değerlere darbe vuran materyalist ve natüralist fikirlerinin neşrinde serbestlik kazandırılması ve buna karşı Kur'anî ve imanî telkin ve neşriyatın resmen terviç edilmesi gerekirken aksine tahdid ve engeller konulması; ırkçılık fikrini uyandırıp o çeşit hislerin tahrik edilmesi; faizciliği esas alıp zekâtın terkedilmesi gibi sebeplerle fakir-zengin sınıflarının mübarezelerine yol açılması; emperyalist ecnebi zihniyetin müdahale ve tahakkümlerine karşı en kuvvetli mukabele gücünün esasını teşkil eden İslâm Birliğine sırt çevrilmesi; tarafgirliğe ve mücadeleye dayanan ve milleti muhasım

gruplara ayıran ve ipleri ecnebi elinde olan menfî siyasetin canlandırılmasıyla millî uhuvvetin ve kuvvetin zayıflaması ve devlet gücünün zedelenmesi gibi büyük hataların teşhisi ve tedavi çarelerinin önemli bir kısmı toplanmıştır.

Bu parçalarda mezkûr mes'elelerden birkaçı içiçe bulunduğundan, bahisler kitapta serpilmiş gibidir. Başlıklarla yapılan sınıflama, galip mânaya göredir.

Bediüzzaman Hazretleri bu teşhis ve ikazlarında o derece isabet etmiştir ki, Kur'an-ı Kerim'in feyzine istinaden, 1971'de anarşinin gayet dehşetleneceğini bildirmiş ve nitekim aynı senede anarşi silahlı bir devreye girerek, Bediüzzaman Hazretlerinin teşhisinin isabetini göstermiştir.

* * *

1971 ANARŞİSİNDEN GAYBÎ İHBAR

Kur'anın feyzinden gelen mezkûr ihbar-ı gaybî aynen şöyledir:

«İstikbale bakan çok âyetler, hem bu asrımıza, hem o asırlara işaret etmeleri cihetinde istikbalden haber veren İmam-ı Ali (r.a.) ve Gavs-ı Âzam (k.s.) dahi, aynen hem bu asrımıza, hem o asra bakıp

haber vermişler. **غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ** kelimeleri bu

zamana değil, belki **غَاسِقٍ** bin yüz altmış bir

(1161) ve **إِذَا وَقَبَ** sekiz yüz on (810) ederek, o zamanlarda ehemmiyetli maddî mânevî şerlere işaret eder. Eğer beraber olsa, Milâdi bin dokuz yüz yetmiş bir (1971) olur. O tarihte dehşetli bir şerden haber verir. Yirmi sene sonra, şimdiki tohumların mahsulü ıslah olmazsa, elbette tokatları dehşetli olacak.» (Şualar sh: 269)

1997'Lİ YILLARA DİKKAT!

Bediüzzaman Hazretleri, muhtelif zamanlarda anarşi mevzuunda ikazlarına devam etmiştir. Nitekim yine 1946 senelerinde devlet ricaline

yazdığı “Bir Hasbihal” namındaki yazısında; elli sene sonra (yani 1996’dan sonra) ortaya çıkacak dehşetli mücadelelere, anarşi ve teröre sarahatla dikkat çekmiştir.

Kendisinin yaşaması imkânı olmayan zamanda gelecek fitne için bu derece endişe ve hassasiyet gösteren Bediüzzaman Hazretlerinin ne derece yüksek bir ihlâs ile, şahsî hissiyatını karıştırmadan yalnız milletin selâmetini düşündüğü; onu, dünyevî maksat peşinde koştuğu şeklinde itham edenlerin, ne derece garazkârlık yaptıkları bugün daha çok âşikâre görünüyor. Mezkûr “Hasbihal” yazısının bir kısmını buraya alıyoruz:

«Adliye Vekili’yle ve Risale-i Nur’la alâkadar mahkemelerin hâkimleriyle bir hasbihaldir

Efendiler! Siz ne için sebepsiz bizimle ve Risale-i Nur’la uğraşıyorsunuz! Kat’iyen size haber veriyorum ki: Ben ve Risale-i Nur, sizinle değil mübareze, belki sizi düşünmek dahi vazifemizin haricindedir. Çünkü: **Risale-i Nur ve hakiki şakirdleri, elli sene sonra** gelen nesl-i âtiye

gayet büyük bir hizmet ve onları büyük bir vartadan ve millet ve vatani büyük bir tehlikeden kurtarmağa çalışıyorlar. Şimdi bizimle uğraşanlar, o zaman kabirde elbette toprak oluyorlar. Farz-ı muhal olarak o saadet ve selâmet hizmeti bir mübareze olsa da, kabirde toprak olmağa yüz tutanları alâkadar etmemek gerektir.

Evet hürriyetçilerin ahlâk-ı içtimaiyede ve dinde ve seciye-i milliyede bir derece lâübalilik göstermeleriyle, yirmi-otuz sene sonra dince, ahlâkça, namusça şimdiki vaziyeti gösterdiği cihetinden; **şimdiki vaziyette de, elli sene sonra sonra** bu dindar, namuskâr, kahraman seciyeli milletin nesl-i âtisi, seciye-i diniye ve ahlâk-ı içtimaiye cihetinde, ne şekle girecek elbette anlıyorsunuz. Bin senedenberi bu fedakâr millet, bütün ruh u canıyla Kur'anın hizmetinde emsalsiz kahramanlık gösterdikleri halde, **elli sene sonra o parlak mazisini dehşetli lekedar belki mahvedecek bir kısım nesl-i âtinin eline elbette**

Risale-i Nur gibi bir hakikatı verip, o dehşetli sukuttan kurtarmak en büyük bir vazife-i milliye ve vataniye bildiğimizden; bu zamanın insanlarını değil, o zamanın insanlarını düşünüyoruz.

Evet efendiler! Gerçi **Risale-i Nur** **sırf âhirete bakar;** gayesi rıza-yı İlâhî ve imanı kurtarmak ve şakirdlerinin ise, kendilerini ve vatandaşlarını idam-ı ebedîden ve ebedî haps-i münferidden kurtarmaya çalışmaktır, fakat **dünyaya ait ikinci derecede gayet ehemmiyetli bir hizmettir;** ve bu millet ve vatanı **anarşilik** tehlikesinden ve nesl-i âtinin bîçareler kısmını dalâlet-i mutlakadan kurtarmaktır. **Çünkü, bir Müslüman başkasına benzemez. Dini terkedip İslâmiyet seciyesinden çıkan bir müslim; dalâlet-i mutlakaya düşer, anarşist olur, daha idare edilmez.**

Evet eski terbiye-i İslâmiyeyi alanların yüzde ellisi meydanda varken ve an'anat-ı milliye ve İslâmiyeye karşı yüzde elli lâkaydlık gösterildiği halde; **elli sene sonra**, yüzde doksanı nefsi-emmareye tâbi olup millet ve vatani **anarşiliğe** sevk etmek ihtimalinin düşünülmesi ve **o belâya karşı bir çare taharrisi**, yirmi sene evvel beni siyasetten ve bu asırdaki insanlarla uğraşmaktan kat'iyen men'ettiği gibi; Risale-i Nur'u, hem şakirdlerini, bu zamana karşı alâkalarını kesmiş; hiç onlarla ne mübareze, ne meşguliyet yok.» (Emirdağ Lâhikası-I sh: 21)

Hem yine Bediüzzaman Hazretleri 1946'larda yazdığı bir mektubunun sonunda, içtimaî ve siyasî boğuşmaların sonunda gelecek dehşetli iki cereyanın vahşetini ve çaresini beyan ederken diyor ki:

«Yalnız ehemmiyetli **bir endişe ve bir teselli** kalbime geliyor ki; bu geniş boğuşmaların neticesinde eski harb-i umumîden çıkan zarardan

daha büyük bir zarar, medeniyetin istinadı, menbaı olan **Avrupa'da deccalâne bir vahşet doğurmasıdır.** Bu endişeyi teselliye medar; **âlem-i İslâm'ın tam intibahıyla ve Yeni Dünyanın, Hristiyanın hakiki dinini düstur-u hareket ittihaz etmesiyle ve âlem-i İslâmla ittifak etmesi ve İncil, Kur'ana ittihad edip tabi olması, o dehşetli gelecek iki cereyana karşı semavî bir muavenetle dayanıp inşaallah galebe eder.»** (Emirdağ Lâhikası-I sh: 58)

Millî bir değişiklik ve inkılâb hareketiyle cemiyeti fitrata aykırı bir yola itmek, içtimaî ve umumî bir fesada kapı açar. Bu hususu Bediüzzaman Hazretleri şöyle ifade ediyor:

«Hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede bir çığır açan, eğer kâinattaki kanun-u fitrata muvafık hareket etmezse, hayırlı işlerde ve terakkide muvaffak olamaz. Bütün hareketi şer ve tahrip hesabına geçer.» (Lem'alar sh: 170)

Problemin bu tarz tatbikattan doğacağını ihtar eden Bediüzzaman Hazretleri şöyle diyor:

«...Ey müslümanları dünyaya şiddetle teşvik eden ve san'at ve terakkiyat-ı ecnebiyeye cebr ile sevkeden **bedbaht hamiyet-füruş! Dikkat et, bu milletin bazılarının din ile bağlandıkları rabitaları kopmasın!** Eğer böyle ahmakane körükörüne topuzların altında bazılarının dinden rabitaları kopsa, o vakit hayat-ı içtimaiyede bir semm-i katil hükmünde o dinsizler zarar verecekler.» (Lem'alar sh: 122)

«Tevfik isterseniz, kavanin-i âdetullaha tevfik-i hareket ediniz. Yoksa tevfiksizlik ile cevab-ı red alacaksınız.» (Hutbe-i Şamiye sh: 85)

Cemiyet hayatının istikametini bozan ve ihtilafları doğuran bu tür yanlış tatbikatlar, rivayetlerde haber verilen NİFAK CEREYANININ galebesine zemin hazırladığını ihtar eden Bediüzzaman Hazretleri rivayete istinaden şöyle der:

«Ehâdis-i şerifede gelmiş ki: “Âhirzamanın **Süfyan ve Deccal gibi nifak ve zındıka başına geçecek** eşhâsı müdhişe-i muzırraları, İslâmın ve beşerin hırs ve şikakından istifade ederek, az bir kuvvetle nev-i beşeri hercümerc eder ve koca **âlem-i İslâmı esaret altına alır.**”(1)

Ey ehl-i iman! Zillet içinde esaret altına girmemek isterseniz, aklınızı başınıza alınız. İhtilâfınızdan

istifade eden zalimlere karşı **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ**

(2) kale-i kudsiyesi içine giriniz, tahassun ediniz. Yoksa, ne hayatınızı muhafaza ve ne de hukukunuzu müdafaa edebilirsiniz.

Malûmdur ki, iki kahraman birbiriyle boğuşurken, bir çocuk ikisini de dövebilir. Bir mizanda iki dağ birbirine karşı muvazenede bulunsa, bir küçük taş,

¹ el-Hâkim, *el-Müstedrek*, 4:529-530; İbni Hibban, *Sahih*, 8:286.

² Hucurat Sûresi, 49:10.

muvazenelerini bozup onlarla oynayabilir; birini yukarı, birini aşağı indirir. İşte, ey ehl-i iman! İhtiraslarınızdan ve husumetkârâne tarafgirliklerinizden, kuvvetiniz hiçe iner; az bir kuvvetle ezilebilirsiniz. Hayat-ı içtimaiyenizle alâkanız varsa,

الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ الْمَرْصُوعِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا

(³) düstur-u âliyeyi düstur-u hayat yapınız, sefalet-i dünyevîden ve şekavet-i uhreviyeden kurtulunuz...» (Mektubat sh: 270)

DECCALİYET VE DÜNYA HAYATI

En dehşetli anarşiyi doğuran Deccaliyet hakkında sorulan bir suale verdiği cevabında, Bediüzzaman Hazretleri o cereyanın tahribatına dikkat çekerek şu izahatı verir:

³ *Buharî*, Salât: 88; *Edeb*: 36; *Mezâlim*: 5; *Müslim*, Birr: 65; *Tirmizî*, Birr: 18; *Nesâî*, Zekât: 67; *Müsned*, 4:405, 409.

«...Rivayetlerde Hazret-i İsa Aleyhisselama “Mesih” namı verildiği gibi her iki Deccala dahi “Mesih” namı verilmiş ve bütün rivayetlerde

مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ

denilmiş. Bunun hikmeti ve te’vili nedir?

Elcevap: Allahu a’lem, bunun hikmeti şudur ki: Nasıl ki emr-i İlâhî ile İsa Aleyhisselâm, şeriatı Mûseviyede bir kısım ağır tekâlifî kaldırıp şarap gibi bazı müştehiyâtı helâl etmiş; aynen öyle de, büyük Deccal, şeytanın iğvâsı ve hükmüyle şeriatı İseviyenin ahkâmını kaldırıp Hıristiyanların hayat-ı içtimaiyelerini idare eden rabitaları bozarak **anarşistliğe** ve **Ye’cüc ve Me’cüc’e** zemin hazır eder.

Ve İslâm Deccalı olan “Süfyan” dahi, şeriat-ı Muhammediyenin (a.s.m.) ebedî bir kısım ahkâmını nefis ve şeytanın desiseleriyle kaldırmaya çalışarak, hayat-ı beşeriyenin maddî ve

mânevî rabitalarını bozarak, serkeş ve sarhoş ve sersem nefisleri başıboş bırakarak hürmet ve merhamet gibi nuranî zincirleri çözer, hevesat-ı müteaffine bataklığında birbirine saldırmak için cebrî bir serbestiyet ve ayn-ı istibdat bir hürriyet vermek ile **dehşetli** bir **anarşistliğe** meydan açar ki, o vakit o insanlar gayet şiddetli bir istibdattan başka zapt altına alınamaz.» (Şualar sh: 593)

İşte böyle bir fitne cereyanının doğurduğu ve Kur'an ve Hadîs lisanında “Ye’cüc ve Me’cüc” denilen TERÖRİST ve ANARŞİSTLERİN beşer âlemindeki gelişme ve seyrini anlatan Bediüzzaman Hazretleri şu açıklamayı yapar:

«...Ye’cüc ve Me’cüc hâdisâtının icmali Kur’ân’da olduğu gibi, rivayette bir kısım tafsilât var. Ve o tafsilât ise, Kur’ân’ın muhkematından olan icmali gibi muhkem değil, belki bir derece müteşabih sayılır. Onlar tevil isterler. Belki râvîlerin içtihadları karışmasıyla, tabir isterler.

Evet, **لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ** bunun bir tevili şudur ki: Kur'ân'ın lisan-i semâvîsinde “Ye’cüc” ve “Me’cüc” namı verilen Mançur ve Moğol kabileleri, eski zamanda Çin-i Maçın'den bir kısım başka kabileleri beraber alarak kaç defa Asya ve Avrupa'yı hercümerc ettikleri gibi, gelecek zamanlarda dahi dünyayı zîr ü zeber edeceklerine işaret ve kinayedir. Hattâ şimdi de **komünistlik** içindeki **anarşistin** ehemmiyetli efradı onlardandır.

Evet, ihtilâl-i Fransevîde hürriyetperverlik tohumuyla ve aşılmasıyla sosyalistlik türedi, tevellüd etti. Ve **sosyalistlik ise bir kısım mukaddesatı tahrip ettiğinden, aşladığı fikir, bilâhare bolşevikliğe inkılâp etti. Ve bolşeviklik dahi çok mukaddesat-ı ahlâkiye ve kalbiye ve insaniyeyi bozduğundan, elbette, ettikleri tohumlar hiçbir kayıt ve hürmet tanımayan anarşistlik mahsulünü verecek. Çünkü kalb-i insanîden hürmet ve merhamet çıksa, akıl ve**

zekâvet, o insanları gayet dehşetli ve gaddar canavarlar hükmüne geçirir; daha siyasetle idare edilmez.» (Şualar sh: 588)

Anarşi yalnız silahlı çatışmalar değil, içtimaî bünyede millî ahlâk çöküntüsü ve insanların gaddarlaşması daha dehşetli bir felâkettir. Bu felâketin sebep ve çaresine dikkat çekilen Kastamonu Lâhikası adlı eserde şu ifadeler var:

«...Hayat-ı içtimaiyeyi idare eden en mühim esas olan hürmet ve merhamet gayet sarsılmış. Bazı yerlerde gayet elîm ve bîçare ihtiyarlar ve peder ve valideler hakkında dehşetli neticeler veriyor. Cenab-ı Hakk'a şükür ki; Risale-i Nur, bu müdhiş tahribata karşı girdiği yerlerde mukavemet ediyor, tamir ediyor. Sedd-i Zülkarneyn'in tahribiyle **Ye'cüc ve Me'cüc**lerin dünyayı fesada vermesi gibi; şeriat-ı Muhammediye (A.S.M.) olan sedd-i Kur'anînin tezelzülüyle de **Ye'cüc ve Me'cüc'den** daha müdhiş olarak, **ahlâkta ve hayatta zulmetli bir anarşilik** ve zulümlü bir

dinsizlik fesada ve ifsada başlıyor.» (Kastamonu Lâhikası sh: 149)

İşte bu dinsizlik cereyanlarının tahribatlarına karşı, manevî tamiratçı olan RİSALE-İ NUR'a ilişenler bu hareketleri ile irtidada yol açtıklarını; halbuki müslüman bozulsa gayrimüslimden daha fena olacağını beyan eden ikaz yazısında, Bediüzzaman aynen şu ifadelere yer verir:

«Risale-i Nur, yalnız bir cüz'î tahribatı, bir küçük haneyi tamir etmiyor. Belki küllî bir tahribatı ve İslâmiyeti içine alan, dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir muhit kal'ayı tamir ediyor. Ve yalnız hususi bir kalbi ve has bir vicdanı ıslaha çalışmıyor, belki bin seneden beri tedarik ve teraküm edilen müfsit âletler ile dehşetli rahnelenen kalb-i umumîyi ve efkâr-ı âmmeyi ve umumun bâhusus avam-ı mü'minînin istinadgâhları olan İslâmî esaslar ve cereyanlar ve şeâirler kırılması ile bozulmaya yüz tutan vicdan-ı umumîyi, Kur'an'ın i'caziyla ve geniş yaralarını

Kur'anın ve imanın ilâçları ile tedavi etmeğe çalışıyor.» (Kastamonu Lâhikası sh: 30)

Bediüzzaman Hazretleri, İstanbul Ağırceza Mahkemesi'nde anarşinin bir sebebini de şöyle açıklar:

«...Bu üç-dört madde ile bizi ittiham edenler ve lüzumsuz, mahkemeleri bizimle meşgul eden gizli düşmanlarımız, şüphe yoktur ki, **onlar ya siyaseti dinsizliğe âlet etmek istiyorlar veya komünist perdesi altında bu mübarek vatanda, bilerek veya bilmeyerek anarşiliği yerleştirmek istiyorlar.** Çünkü bir müslüman İslâmiyet dairesinden çıksa, **mürted** ve **anarşist** olur, hayat-ı içtimaiyeye zehir hükmüne geçer. Çünkü **anarşi** hiçbir hakkı tanımaz, insaniyet seciyelerini canavar hayvanların seciyesine çevirir. Âhırzamanda gelecek **Ye'cüc ve Me'cücün komitesi, anarşistler olduğuna** Kur'an işaret ediyor.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 159)

«...Hakiki bir Müslüman, samimi bir mü'min hiçbir zaman **anarşiye** ve **bozgunculuğa** taraftar olmaz. Dinin şiddetle menettiği şey **fitne** ve **anarşidir**. Çünkü, **anarşi** hiçbir hak tanımaz. İnsanlık seciyelerini ve medeniyet eserlerini canavar hayvanlar seciyesine çevirir ki, bunun **âhircamanda** “Ye’cüc” ve “Me’cüc” komitesi olduğuna Kur’an-ı Hakîm işaret buyurmaktadır.»
(Tarihçe sh: 653)

ANARŞİYE VE ÇATIŞMALARA SEBEB OLAN BİR TEHLİKE DE MENFÎ MİLLİYETÇİLİKTİR

Beşer tarihinde görülen pek çok hadiselerin mühim bir kısmının temelinde ırkçılık taassubu ve tarafgirliği bulunduğundan bu menfi ırkçılığın sebep olduğu çok zararlı mücadele ve zulümlerin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması lâzımdır.

Nitekim, Bediüzzaman Hazretleri bu mühim mes’elenin de üzerinde durmuş, ikaz ve

irşadlarda bulunmuştur. Bir nümune olarak eserlerinden mevzu ile alâkalı bazı kısımları aynen alıyoruz:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ «

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ

شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا

Yani: لَتَعَارَفُوا مِّنَاسَبَاتِ الْحَيَاةِ الْأَجْتِمَاعِيَّةِ فَتَعَا

وَنُوعًا عَلَيْهَا لِأَلْتَنَاقَرُوا فَتَخَاصَمُوا

(⁴) Yani, “Sizi taife taife, millet millet, kabile kabile yaratmışım, tâ birbirinizi tanımalısınız ve birbirinizdeki hayat-ı içtimaiyeye ait münasebetlerinizi bilersiniz, birbirinize muavenet edersiniz. Yoksa, sizi kabile kabile yaptım ki, yekdiğerinize karşı inkârla yabanî bakasınız, husumet ve adâvet edersiniz değildir.”

⁴ Hucurat Sûresi, 49:13.

Şu Mebhas Yedi Meseledir.

BİRİNCİ MESELE

Şu âyet-i kerimenin ifade ettiği hakikat-i âliye hayat-ı içtimaiyeye ait olduğu için, hayat-ı içtimaiyeden çekilmek isteyen Yeni Said lisanıyla değil, belki **İslâmın hayat-ı içtimaiyesiyle münasebettar olan Eski Said lisanıyla, Kur'ân-ı Azîmüştâna bir hizmet maksadıyla** ve haksız hücumlara bir siper teşkil etmek fikriyle yazmaya mecbur oldum.

İKİNCİ MESELE:Şu âyet-i kerimenin işaret ettiği teârûf ve teâvün düsturunun beyanı için deriz ki:

Nasıl ki bir ordu firkalara, firkalar alaylara, alaylar taburlara, bölüklere, tâ takımlara kadar tefrik edilir. Tâ ki, her neferin muhtelif ve müteaddit münasebâtı ve o münasebâta göre vazifeleri

tanınsın, bilinsin—tâ, o ordunun efradları, düstur-u teâvün altında hakikî bir vazife-i umumiye görsün ve hayatı içtimaiyeleri a'dânın hücumundan masun kalsın. Yoksa, **tefrik ve inkısam, bir bölük bir bölüğe karşı rekabet etsin, bir tabur bir tabura karşı muhasamet etsin, bir fırka bir fırkanın aksine hareket etsin değildir.**

Aynen öyle de, heyet-i içtimaiye-i İslâmiye büyük bir ordudur; kabâil ve tavâife inkısam edilmiş. Fakat bin bir bir birler adedince cihet-i vahdetleri var: **Hâlıkları bir, Rezzakları bir, Peygamberleri bir, kibleleri bir, kitapları bir, vatanları bir—bir, bir, bir, binler kadar bir, bir...**

İşte bu kadar bir birler uhuvveti, muhabbeti ve vahdeti iktiza ediyorlar. Demek, kabâil ve tavâife inkısam, şu âyetin ilân ettiği gibi, teârûf içindir, teâvün içindir; tenâkür için değil, tehâsum için değildir.

ÜÇÜNCÜ MESELE: Fikr-i milliyet şu asırda çok ileri gitmiş. Hususan dessay Avrupa zalimleri, bunu İslâmlar içinde menfi bir surette uyandırıyorlar, tâ ki parçalayıp onları yutsunlar.

Hem fikr-i milliyette bir zevk-i nefsanî var, gafletkârâne bir lezzet var, şeâmetli bir kuvvet var. Onun için, şu zamanda hayat-ı içtimaiye ile meşgul olanlara “Fikr-i milliyeti bırakınız” denilmez.

Fakat **fikr-i milliyet iki kısımdır:**

Bir kısmı menfidir, şeâmetlidir, zararlıdır. Başkasını yutmakla beslenir, diğerlerine adâvetle devam eder, müteyakkız davranır. Şu ise, **muhasamet ve keşmekeşe sebeptir.** Onun içindir ki, hadis-i şerifte ferman etmiş: ⁵

الْإِسْلَامِيَّةُ جَبَّتِ الْعَصَبِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةَ

⁵ *Buharî*, Ahkâm: 4, İmâra: 36, 37; *Ebû Dâvud*, Sünnet: 5; *Tirmizî*, Cihâd: 28, İlim: 16, *Nesâî*, Bey'a: 26; *İbni Mâce*, Cihad: 39; *Müsned*, 4: 69, 70, 199, 204, 205, 5:381, 6:402, 403.

Ve Kur'an da ferman etmiş:

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ
الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى
الْمُؤْمِنِينَ وَالزَّمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا
وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

6 İşte şu hadis-i şerif, şu âyet-i kerime, kat'î bir surette menfî bir milliyeti ve fikr-i unsuriyeti kabul etmiyorlar. Çünkü müsbet ve mukaddes İslâmîyet milliyeti ona ihtiyaç bırakmıyor.

Evet, acaba hangi unsur var ki, üç yüz elli milyon (şimdi iki milyar-nâşirin ilavesi) vardır? Ve o İslâmîyet yerine o unsuriyet fikri, fikir sahibine o kadar kardeşleri, hem ebedî kardeşleri kazandırsın?

⁶ Fetih Sûresi, 48:26.

Evet, menfi milliyetin tarihçe pek çok zararları görülmüş. Ezcümle, **Emevîler, bir parça fikr-i milliyeti siyasetlerine karıştırdıkları** için, hem âlem-i İslâmı küstürdüler, hem kendileri de çok felâketler çektiler.

Hem **Avrupa milletleri şu asırda unsuriyet fikrini çok ileri sürdükleri** için, Fransız ve Almanın çok şeâmetli ebedî adâvetlerinden başka, Harb-i Umumîdeki hâdisât-ı müthişe dahi, menfi milliyetin nev-i beşere ne kadar zararlı olduğunu gösterdi.

Hem **bizde, iptida-yı Hürriyette, Babil Kalesinin harabiyeti zamanında “tebelbül-ü akvam”** tabir edilen teşâub-u akvam ve o teşâub sebebiyle dağılmaları gibi, menfi milliyet fikriyle, başta **Rum ve Ermeni olarak pek çok kulüpler namında sebab-i tefrika-i kulûb, muhtelif mülteciler cemiyetleri teşekkül etti.** Ve onlardan

şimdiye kadar ecnebîlerin boğazına gidenlerin ve perişan olanların halleri, menfi milliyetin zararını gösterdi.

Şimdi ise, en ziyade birbirine muhtaç ve birbirinden mazlum ve birbirinden fakir ve ecnebî tahakkümü altında ezilen anâsır ve kabâil-i İslâmiye içinde, **fıkr-i milliyetle birbirine yabancı bakmak ve birbirini düşman telâkki etmek öyle bir felâkettir ki, tarif edilmez.**

Adeta bir sineğin ısırması için, müthiş yılanlara arka çevirip sineğin ısırmasına karşı mukabele etmek gibi bir divanelikle, büyük ejderhalar hükmünde olan Avrupa'nın doymak bilmez hırslarını, pençelerini açtıkları bir zamanda onlara ehemmiyet vermeyip, belki mânen onlara yardım edip, menfi unsuriyet fikriyle **şark vilâyetlerindeki vatandaşlara veya cenup tarafındaki dindaşlara adâvet besleyip onlara**

karşı cephe almak, çok zararları ve mehâlikiyle beraber, o cenup efradları içinde düşman olarak yoktur ki, onlara karşı cephe alınsın.

Cenuptan gelen Kur'ân nuru var; İslâmiyet ziyası gelmiş; o içimizde vardır ve her yerde bulunur. İşte o dindaşlara adâvet ise, dolayısıyla İslâmiyete, Kur'ân'a dokunur. İslâmiyet ve Kur'ân'a karşı adâvet ise, bütün bu vatandaşların hayat-ı dünyeviye ve hayat-ı uhreviyesine bir nevi adâvettir. Hamiyet namına hayat-ı içtimaiyeye hizmet edeyim diye iki hayatın temel taşlarını harap etmek, hamiyet değil, hamâkattir!

DÖRDÜNCÜ MESELE: Müsbet milliyet, hayat-ı içtimaiyenin ihtiyac-ı dahilîsinden ileri geliyor. Teâvüne, tesanüde sebeptir; menfaatli bir kuvvet temin eder, uhuvveti İslâmiyeyi daha ziyade teyid edecek bir vasıta olur. Şu **müsbet fikr-i milliyet, İslâmiyete hâdim olmalı, kale**

olmalı, zırhı olmalı; yerine geçmemeli. Çünkü İslâmiyetin verdiği uhuvvet içinde bin uhuvvet var; âlem-i bekada ve âlem-i berzahta o uhuvvet bâki kalıyor. Onun için, uhuvvet-i milliye ne kadar da kavî olsa, onun bir perdesi hükmüne geçebilir. Yoksa onu onun yerine ikame etmek, aynı kalenin taşlarını kalenin içindeki elmas hazinesinin yerine koyup, o elmasları dışarı atmak nev'inden ahmakane bir cinayettir.

İşte, ey ehl-i Kur'ân olan şu vatanın evlâtları! Altı yüz sene değil, belki Abbasîler zamanından beri, bin senedir Kur'ân-ı Hakîmin bayraktarı olarak bütün cihana karşı meydan okuyup Kur'ân'ı ilân etmişsiniz. Milliyetinizi Kur'ân'a ve İslâmiyete kale yaptınız. Bütün dünyayı susturdunuz, müthiş tehâcümâtı def ettiniz.

Tâ

يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

⁷âyetine güzel bir mâsadak oldunuz. Şimdi Avrupa'nın ve frenk-meşrep münafıkların desiselerine uyup şu âyetin evvelindeki hitaba mâsadak olmaktan çekinmelisiniz ve korkmalısınız.

CÂYI DİKKAT BİR HAL: Türk milleti anâsır-ı İslâmiye içinde en kesretli olduğu halde, dünyanın her tarafında olan Türkler ise Müslümandır. Sair unsurlar gibi müslim ve gayr-ı müslim olarak iki kısma inkısam etmemiştir. **Nerede Türk taifesi varsa Müslümandır. Müslümanlıktan çıkan veya Müslüman olmayan Türkler, Türklükten dahi çıkmışlardır** (Macarlar gibi). Halbuki, küçük

⁷ Mâide Sûresi, 5:54.

unsurlarda dahi hem müslim ve hem de gayr-ı müslim var.

Ey Türk kardeş! Bilhassa sen dikkat et. Senin milliyetin İslâmiyetle imtizaç etmiş; ondan kabil-i tefrik değil. Tefrik etsen, mahvısın. **Bütün senin mazideki mefâhirin İslâmiyet defterine geçmiş.** Bu mefâhir, zemin yüzünde hiçbir kuvvetle silinmediği halde, sen şeytanların vesveseleriyle, desiseleriyle o mefâhiri kalbinden silme.

BEŞİNCİ MESELE: Asya'da uyanan akvam, fikr-i milliyete sarılıp, aynen Avrupa'yı her cihetle taklit ederek, hattâ çok mukaddesatları o yolda feda ederek hareket ediyorlar. Halbuki her milletin kamet-i kıymeti başka bir elbise ister. Bir cins kumaş bile olsa, tarzı ayrı ayrı olmak lâzım gelir. Bir kadına bir jandarma elbisesi giydirilmez. Bir ihtiyar hocaya tango bir kadın libası

giydirilmediği gibi, **körü körüne taklit dahi çok defa maskaralık olur.** Çünkü,

Evvelâ: Avrupa bir dükkân, bir kışla ise, Asya bir mezraa, bir cami hükmündedir. Bir dükkâncı dansa gider, bir çiftçi gidemez. Kışla vaziyeti ile mescid vaziyeti bir olmaz.

Hem ekser enbiyanın Asya'da zuhuru, ağleb-i hukemanın Avrupa'da gelmesi, kader-i ezelînin bir remzi, bir işaretidir ki, **Asya akvâmını intibâha getirecek, terakki ettirecek, idare ettirecek, din ve kalbdır.** Felsefe ve hikmet ise din ve kalbe yardım etmeli, yerine geçmemeli.» (Mektubat sh: 321)

“Millet”in tarifinde temel ölçüyü nazara verip, İslâm Milliyetini esas alan Bediüzzaman Hazretleri, bu milliyetin verdiği netice olan şecaat ve İslâm uhuvveti ve birliğin düşmanlara karşı yegâne müdafaa kuvveti olduğunu ve İslâm Milliyetinin halkın her

sınıfına menfaati bulunduğunu izah ederken aynen şöyle der:

«Menfî milliyette ve unsuriyet fikrinde ifrat edenlere deriz ki:

Evvelâ: Şu dünya yüzü, hususan şu memleketimiz, eski zamandan beri çok muhaceretlere ve tebeddülâta mâruz olmakla beraber; merkez-i hükûmet-i İslâmiye bu vatanda teşkil olduktan sonra, akvam-ı saireden pervane gibi çokları içine atılıp, tavattun etmişler. İşte bu halde **Levh-i Mahfuz** açılrsa **ancak hakikî unsurlar birbirinden tefrik edilebilir.** Öyle ise, hakikî unsuriyet fikrine, hareketi ve hamiyeti bina etmek, mânasız ve hem pek zararlıdır. Onun içindir ki, menfî milliyetçilerin ve unsuriyet-perverlerin reislerinden ve dine karşı pek lâkayd birisi, mecbur olmuş, demiş: **“Dil, din bir ise; millet birdir.”** Madem öyledir, hakikî unsuriyete değil; belki **dil, din vatan** münasebatına bakılacak. Eğer **üçü bir**

ise, zaten kuvvetli bir millet; eğer biri noksan olursa, tekrar milliyet dairesine dâhildir.

Sâniyen: İslâmiyetin mukaddes milliyeti, bu vatan evlâdının hayat-ı içtimaiyesine kazandırdığı yüzer faideden iki faideyi misal olarak beyan edeceğiz:

Birincisi: Şu devlet-i İslâmiye yirmi-otuz milyon iken, bütün Avrupa'nın büyük devletlerine karşı hayatını ve mevcudiyetini muhafaza ettiren, şu devletin ordusundaki nur-u Kur'andan gelen şu fikirdir: "Ben ölsem şehidim, öldürsem gaziyim." Kemal-i şevk ile ve aşk ile ölümün yüzüne gülerek istikbal etmiş. Daima Avrupa'yı titretmiş. Acaba, dünyada basit fikirli, safî kalbli olan neferatın ruhunda şöyle ulvî fedakârlığa sebebiyet verecek, hangi şey gösterilebilir? Hangi hamiyet onun yerine ikame edilebilir? Ve hayatını ve bütün dünyasını severek ona feda ettirebilir?

İkincisi: Avrupa'nın ejderhaları (büyük devletleri) her ne vakit şu devlet-i İslâmiyeye bir tokat vurmuşlarsa; üçyüz elli milyon İslâmı ağlatmış ve inletmiş. Ve o müstemlekât sahibleri, onları inletmemek ve sızlatmamak için, elini çekmiş.. elini kaldırırken indirmiş. Şu hiçbir cihette istisgar edilmeyecek manevî ve daimî bir kuvvetüzzahr yerine hangi kuvvet ikame edilebilir? Gösterilsin! Evet, o azîm manevî kuvvetüzzahrı menfî milliyet ile ve istiğnakârane hamiyet ile gücendirmemeli!..

Menfî milliyette fazla hamiyetperverlik gösterenlere deriz ki: Eğer şu milleti ciddi severseniz, onlara şefkat ederseniz; öyle bir hamiyet taşıyınız ki, onların ekserisine şefkat sayılsın. Yoksa, ekserisine merhametsizcesine bir tarzda, şefkate muhtaç olmayan bir kısım-ı kalilin muvakkat gafletkârâne hayat-ı içtimaiyelerine hizmet ise, hamiyet değildir.

Çünkü, menfî unsuriyet fikriyle yapılacak hamiyetkârlığın, milletin sekizden ikisine muvakkat faidesi dokunabilir. Lâyık olmadıkları o hamiyetin şefkatine mazhar olurlar. O sekizden altısı, ya ihtiyardır, ya hastadır, ya musibetzededir, ya çocuktur, ya çok zaiftir, ya pek ciddi olarak âhireti düşünür müttakidirler ki; bunlar hayat-ı dünyeviyyeden ziyade, müteveccih oldukları hayat-ı berzahiyeye ve uhreviyeye karşı bir nur, bir teselli, bir şefkat isterler ve hamiyetkâr mübarek ellere muhtaçtırlar. Bunların ışıklarını söndürmeye ve tesellilerini kırmağa hangi hamiyet müsaade eder?

Heyhat! Nerede millete şefkat, nerede millet yolunda fedakârlık!

TÜRK ORDUSU VE TÜRK MİLLETİ

Rahmet-i İlâhiyeden ümid kesilmez. Çünkü: Cenab-ı Hak, bin seneden beri Kur'anın hizmetinde istihdam ettiği ve ona bayraktar tayin ettiği bu vatandaşların muhteşem ordusunu ve muazzam cemaatini, muvakkat ârızalarla inşâallah perişan etmez. Yine **o nuru ışıklandırır ve vazifesini idame ettirir...**» (Mektubat sh: 326-327)

Üstteki parçanın devamında, Bediüzzaman Hazretleri **elyazma eserinde kendi el yazısıyla** yaptığı şu ilâvesinde; Türk Ordusu kuvvetini kendi milleti aleyhinde değil, İslâm Dünyasının selâmet ve zaferinde kullanıp büyük vazifeler göreceğini ihbar sadedinde şöyle der:

«KILINCINI AYAGINA VURDURMAZ,
DÜŞMANINA VURDURUR. KUR'ANA

HİZMETKÂR EDER. AĞLAYAN ÂLEM-İ İSLÂMÎ GÜLDÜRÜR.»

İKİ TEHLİKELİ ANLAYIŞ

«Tahribatçı **ehl-i bid'a** iki kısımdır:

Bir kısmı -güya din hesabına, İslâmiyete sadakat namına- güya dini milliyetle takviye etmek için, “Zaafa düşmüş din şecere-i nuraniyesini, milliyet toprağında dikmek, kuvvetleştirmek istiyoruz.” diye, dine taraftar vaziyeti gösteriyorlar.

İkinci kısım; millet namına, milliyet hesabına, unsuriyete kuvvet vermek fikrine binaen, “Milleti, İslâmiyetle aşılamaq istiyoruz.” diye, bid'aları icad ediyorlar.

Birinci kısma deriz ki: Ey “sâdık ahmak” ıtlakına mâsadak bîçare **ulema-üs sû' veya meczub, akılsız, câhil sofiler!** Hakikat-ı kâinat içinde kökü

yerleşmiş ve hakaik-ı kâinata kökler salmış olan **Şecere-i Tuba-i İslâmiyet; mevhum, muvakkat, cüz'î, hususî, menfî.. belki esassız, garazkâr, zulümkâr, zulmanî unsuriyet toprağına dikilmez!** Onu oraya dikmeye çalışmak, ahmakane ve tahribkârane, bid'akârane bir teşebbüstür.

İkinci kısım milliyetçilere deriz ki:

Ey **sarhoş hamiyet-füruşlar!** Bir asır evvel milliyet asrı olabilirdi. Şu asır unsuriyet asrı değil! Bolşevizm, sosyalizm mes'eleleri istilâ ediyor; unsuriyet fikrini kırıyor, unsuriyet asrı geçiyor. **Ebedî ve daimî olan İslâmiyet milliyeti; muvakkat, dağdağalı unsuriyetle bağlanmaz ve aşılalmaz.** Ve aşılamağ olsa da; İslâm milletini ifsad ettiğı gibi, unsuriyet milliyetini dahi ıslah edemez, ibka edemez... Evet, muvakkat aşılamağta bir zevk ve bir muvakkat kuvvet görünüyor, fakat pek muvakkat ve âkıbeti hatarlıdır.

BÖLÜNME TEHLİKESİ

Hem Türk unsurunda ebedî kabil-i iltiyam olmamak suretinde bir inşikak çıkacak. O vakit milletin kuvveti, bir şık, bir şikkın kuvvetini kırdığı için, hiçe inecek. İki dağ birbirine karşı bir mizanın iki gözünde bulunsa; bir batman kuvvet, o iki kuvvet ile oynayabilir; yukarı kaldırır, aşağı indirir.» (Mektubat sh: 439)

Yukarıda işaret edilen Türkçülük fikri ve hareketleriyle bu vatanda yaşayan ve Türk olmayan milletlerin ırkçılık hissiyatları tahrik edilerek kabil-i iltiyam olmayacak bir surette bir inşikak (bölünme) olacağına ve sonu hatarlı olacağına dikkat çeken ve ikaz eden Bediüzzaman Hazretleri, Birinci Büyük Millet Meclisinde neşrettiği beyannamesinde; inşikak-ı asâ, yani bölünme tehlikesinden de bahisle, aynı mânâyı te'yid eden şu ihtarı yapar:

«Şu meclisin şahsiyet-i maneviyesi, sahip olduğu kuvvet cihetiyle, mana-yı saltanatı deruhde

etmiştir. Eğer şeair-i İslâmiyeyi bizzat imtisal etmek ve ettirmekle mana-yı hilâfeti dahi vekâleten deruhde etmezse, hayat için dört şeye muhtaç fakat an'ane-i müstemirre ile **günde lâakal beş defa dine muhtaç olan şu fitratı bozulmayan ve lehviyat-ı medeniye ile ihtiyacât-ı ruhiyesini unutmayan milletin hacât-ı diniyesini Meclis tatmin etmezse**, bilmeceburiye mâna-yı hilâfeti, tamamen kabul ettiğiniz isme ve resme ve lâfza verecek. O mânayı idame etmek için kuvveti dahi verecek. Halbuki meclis elinde bulunmayan ve meclis tarikiyla olmayan böyle bir kuvvet, **inşikak-ı asâya sebebiyet verecektir**. İnşikak-ı asâ ise, **وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا** ⁸ âyetine zıddır.» (Tarihçe-i Hayat sh: 142)

Yine aynı ikazı yani, şarktaki Türk unsurundan olmayan vatandaşların Türklerle kardeşliğini hissetmesi için din derslerine ehemmiyet

⁸ "Allah'ın dinine ve Kur'an'a hep birlikte sım sıkı sarılın." Âl-i İmran Sûresi, 3:103.

verilmesi gerektiği ihtarını yapan Bediüzzaman'ın şu beyanı da şayan-ı dikkattir:

«Bir gün meb'uslar heyetine der: “Bütün hayatımda bu darülfünunu takib ediyorum. Sultan Reşad ve İttihadcılar, yirmi bin altın lira verdiler. Siz de o kadar ilâve ediniz...”

O zaman, yüz elli bin banknot vermeye karar verdiler. Bunun üzerine, “Bunu meb'uslar imza etmelidirler” der. Bazı meb'uslar diyorlar ki: Yalnız; sen, medrese usulüyle, sırf İslâmiyet noktasında gidiyorsun; halbuki şimdi garblılara benzemek lâzım.

Bediüzzaman: O Vilâyât-ı Şarkiye, âlem-i İslâmın bir nevi merkezi hükmündedir; fûnun-u cedide yanında, ulûm-u diniye de lâzım ve elzemdir. **Çünkü ekser enbiyanın şarkta, ekser hükemanın garbda gelmesi gösteriyor ki; şarkın terakkiyatı dinle kaimdir.** Başka vilâyetlerde sırf fûnun-u

cedide okuttursanız da, şarkta her halde; millet, vatan maslahatı namına, ulûm-u diniye esas olmalıdır. Yoksa, **Türk olmayan müslümanlar**, Türk'e hakikî kardeşliğini hissedemeyecek. Şimdi, bu kadar düşmanlara karşı teavün ve tesanüde muhtacız. Hattâ bu hususta size bir hakikatlı misal vereyim:

Eskiden, Türk olmayan bir talebem vardı. Eski medresemde, hamiyetli ve gayet zeki o talebem, ulûm-u diniyeden aldığı hamiyet dersi ile her vakit derdi: **“Sâlih bir Türk, elbette fâsık kardeşimden ve babamdan bana daha ziyade kardeştir ve akrabadır.”** Sonra aynı talebe, talihsizliğinden, sırf maddî fûnun-u cedide okumuş. Sonra ben -dört sene sonra- esaretten gelince onunla konuştum. Hamiyet-i milliye bahsi oldu. O dedi ki: Ben şimdi, râfızî bir Kürdü, sâlih bir Türk hocasına tercih ederim. Ben de: Eyvah!

dedim, ne kadar bozulmuşsun? Bir hafta çalıştım, onu kurtardım; eski hakikatlı hamiyete çevirdim.

İşte ey meb'uslar!.. O talebenin evvelki hali, Türk Milletine ne kadar lüzumu var. İkinci hali, ne kadar vatan menfaatine uygun olmadığını fikrinize havale ediyorum.» (Tarihçe-i Hayat sh: 143)

«Altmışbeş sene evvel Câmi-ül Ezher'e gitmek istiyordum. Âlem-i İslâm'ın medresesidir diye, ben de o mübarek medresede bir ders almaya niyet ettim. Fakat kısmet olmadı. Cenab-ı Hak rahmetiyle bir fikir ruhuma verdi ki: Câmi-ül Ezher Afrika'da bir medrese-i umumiye olduğu gibi; Asya, Afrika'dan ne kadar büyük ise, daha büyük **bir dar-ül fünun, bir İslâm üniversitesi Asya'da lâzımdır. Tâ ki İslâm kavimlerini, meselâ Arabistan, Hindistan, İran, Kafkas, Türkistan, Kürdistan'daki milletleri, menfî ırkçılık ifsad etmesin.** Hakiki, müsbet ve kudsî ve

umumî milliyet-i hakikiye olan İslâmiyet
milliyetiyle ⁹ **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ** Kur'anın bir
kanun-u esasîsinin tam inkişafına mazhar olsun.»
(Emirdağ Lâhikası-II sh: 223)

Bediüzzaman Hazretleri siyasî partiler hakkında yazdığı bir ikaznamesinde de, Türkçülük esasına dayanan bir partinin iktidar olup o istikamette, yani Türkçülük hissiyle hareket etmesiyle sair ırktan olan vatandaşları tahrik edeceğini ve böylece bölünmelere ve mücadelelere sebebiyet verebileceğini hatırlatarak şöyle der:

«Milletçilere gelince:

Eğer bu partide sırf İslâmiyet esas olsa,¹⁰HAŞİYE
Demokrat Partiye yardım ettiği gibi, muhalif ve muarız olmayarak, iktidara gelmesine çalışmaz.
Eğer bu parti, ırkçılık ve Türkçülük fikri esas
ise, birden hakikî Türk olmayan bu vatandaki ekseriyetin ancak onda üçü Türktür, kalan kısmı da

⁹ “Mü'minler kardeşirler.” Hucurât Sûresi, 49:10.

¹⁰HAŞİYE İslâmiyet milleti herşeye kâfidir. Din, dil bir ise, millet de birdir. Din bir ise, yine millet birdir.

başka milletlerle karışmıştır. O zaman, Hürriyetin başında olduğu gibi, bu asil ve mâsum Türk milleti aleyhine bir milliyetçilik tarafgirliği meydana gelecek. O vakit hakikî Türkleri, ecnebîler boyunduruğu altına girmeye mecbur edecek. Veya Türkleşmiş sair unsurdan olan ve bu vatanda mevcut ırkçılık ve unsurculuk damarıyla bir ecnebîye istinad ile masum Türk milletini tahakkümleri altına alacaklar.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 206)

Bu ikaz cidden çok düşündürücüdür. Burada dikkat edilmesi gereken, sadece o isimde bir parti değil, iktidar olanlar ırkçılık ve unsurculuk tarafgirliği ile hareket ederlerse millî bütünlüğü bozarlar ve yukarıda işaret edilen tehlikelere sebebiyet verirler.

«İrkçılık fikri, Emevîler zamanında büyük bir tehlike verdiği ve hürriyetin başında “Kulüpler” suretinde büyük zararı görülmesi ve birinci harb-i umumide yine ırkçılığın istimali ile mübarek kardeş Arabların mücahid Türklere karşı zararı

görüldüğü gibi, şimdi de uhuvvet-i İslâmiyeye karşı istimal edilebilir ve **istirahat-ı umumiye düşmanları gizli dinsizler, yine o ırkçılıkla büyük zarar vermeğe çalıştıklarına emareler görünüyor.**

Halbuki menfî hareketle başkasının zararıyla beslenmek, ırkçılığın seciye-i fitrîsi olduğu halde; evvelâ başta Türk milleti dünyanın her tarafında müslüman olduğundan onların ırkçılıkları İslâmiyetle mezcolmuş, kabil-i tefrik değil. **Türk, Müslüman demektir.** Hattâ Müslüman olmayan kısmı, Türklükten de çıkmışlar. Türk gibi **Arablarda da Arablık ve Arab milliyeti İslâmiyetle mezcolmuş ve olmak lâzımdır.** Hakiki milliyetleri İslâmiyettir. O kâfidir. Irkçılık, bütün bütün bir tehlike-i azîmdir.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 222)

Hattâ Emevî Devleti'nin Arab milliyetine istinad etmesiyle sair milletlerin de hissiyatını

tahrik ederek büyük zararlar meydana geldiğini beyan eden Bediüzzaman Hazretleri şu izahatı veriyor:

«Hazret-i Hasan ve Hüseyin'in Emevîlere karşı mücadeleleri ise, din ile milliyet muharebesi idi. Yani: Emevîler, devlet-i İslâmiyeyi Arab milliyeti üzerine istinad ettirip rabîta-i İslâmiyeti, rabîta-i milliyetten geri bıraktıklarından, iki cihetle zarar verdiler.

Birisi: Mîlel-i saireyi rencide ederek tevhiş ettiler.

Diğeri: Unsuriyet ve milliyet esasları, adâleti ve hakkı takib etmediğinden zulmeder, adâlet üzerine gitmez. Çünkü unsuriyetperver bir hâkim, milletdaşını tercih eder, adâlet edemez.

الْإِسْلَامِيَّةُ جَبَّتِ الْعَصَبِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةَ

لَا فَرْقَ بَيْنَ عَبْدٍ حَبَشِيٍّ وَسَيِّدٍ قُرَيْشِيٍّ إِذَا أَسْلَمَا

¹¹ ferman-ı kat'îsiyle: Rabıta-i diniye yerine rabıta-i milliye ikame edilmez; edilse adâlet edilmez, hakkaniyet gider.» (Mektubat sh: 54)

Demek, muhtelif unsurlardan müteşekkil bir millet içinde bilhassa siyâsî iktidar ırkçı davransa, diğerlerinde de ırkçılık tarafgirliğini uyandırır.

«**Üçüncü Sualiniz:** “O mübarek zatların başına gelen o feci gaddarane muamelenin hikmeti nedir?” diyorsunuz.

Elcevab: Sâbıkan beyan ettiğimiz gibi, Hazret-i Hüseyin’in muarızları olan Emevîler saltanatında, merhametsiz gadre sebebiyet verecek üç esas vardı:

¹¹ “İslâm, Câhiliyetten kalma ırkçılık ve kabileciliği ortadan kaldırmıştır. Müslüman olduktan sonra, Habeşli bir köle ile Kureyşli bir efendi arasında hiçbir fark yoktur.”

Bu ibare, İslâmiyet öncesi câhiliye âdetlerine dönmekten men eden hadislerden iktibas edilmiştir. Bu mevzuda bir çok hadis-i şerif rivayet edilmiştir. Bunlardan birisi şöyledir: ...Manâsı: “İslâm dini kendinden önceki bâtil olan fiil, hareket, âdet ve inanışları keser, kaldırır.” *Buharî*, Ahkâm: 4, İmâra: 36, 37; *Ebû Dâvud*, Sünnet: 5; *Tirmizî*, Cihâd: 28, İlim: 16, *Nesâî*, Bey'a: 26; *İbni Mâce*, Cihad: 39; *Müsned*, 4: 69, 70, 199, 204, 205, 5:381, 6:402, 403.

Birisi: Merhametsiz siyasetin bir düsturu olan: “Hükûmetin selâmeti ve asayişin devamı için, eşhas feda edilir.”

İkincisi: Onların saltanatı, unsuriyet ve milliyete istinad ettiği için, **milliyetin gaddarâne bir düsturu** olan: Milletin selâmeti için her şey feda edilir.

Üçüncüsü: Emevîlerin Haşimîlere karşı an’anesindeki rekabet damarı, Yezid gibi bazılarda bulunduğu için, şefkatsiz bir gadre kabiliyet göstermişti.

Dördüncü bir sebep de: Hazret-i Hüseyin’in taraftarlarında bulunuyordu ki; Emevîlerin, Arab milliyetini esas tutup, sair milletlerin efradına “memâlik” tabir ederek köle nazarıyla bakmaları ve gurur-u milliyelerini kırmaları yüzünden, milel-i saire Hazret-i Hüseyin’in cemaatine intikamkârane ve müşevveş bir niyetle iltihak ettiklerinden, Emevîlerin asabiyet-i milliyelerine

fazla dokunmuş, gayet gaddarane ve merhametsizcesine meşhur faciaya sebebiyet vermişlerdir.» (Mektubat sh: 55)

Demek siyasî iktidarlar, ırkçı hareketlerden çekinip millî müşterekiyete dayanan bir yolu tutmalıdırlar. Bunun için İslâm milletlerinin en kudsî müşterekiyetleri, İslâmiyet milliyetidir.

BEDİÜZZAMAN HAZRETLERİNE YAPILAN IRKÇILIK İTHAMI VE ONUN CEVABI

Bediüzzaman Hazretlerinin aleyhinde çalışan ehl-i bid'a, kendileri ırkçılık yaptıkları halde Bediüzzaman'ı unsuriyet-perverlikle itham ediyorlardı. Kendisi bunu şöyle ifade edip gerçeği gösteriyor:

«Eğer dersiniz, “Sana Said-i Kürdî derler. Belki sende unsuriyetperverlik fikri var, o işimize gelmiyor”; ben de derim:

Hey efendiler! Eski Said ve Yeni Said'in yazdıkları meydanda. Şahit gösteriyorum ki, ben

الإِسْلَامِيَّةُ جَبَّتِ الْعَصَبِيَّةُ الْجَاهِلِيَّةُ (12) ferman-ı

kat'îsiyle, eski zamandan beri menfî milliyet ve unsuriyetperverliğe, Avrupa'nın bir nevi firenk illeti olduğundan, bir zehr-i katil nazarıyla bakmışım. Ve Avrupa, o firenk illetini İslâm içine atmış, tâ tefrika versin, parçalsın, yutmasına hazır olsun diye düşünür. O firenk illetine karşı eskiden beri tedaviye çalıştığımı, talebelerim ve bana temas edenler biliyorlar.» (Mektubat sh: 63)

Şu halde, dinden uzak olan ırkçılık tarafgirliğini tahrik etmek, Avrupa siyasetine bir nevi yardım olur.

¹² *Buharî*, Ahkâm: 4, İmâra: 36, 37; *Ebû Dâvud*, Sünnet: 5; *Tirmizî*, Cihâd: 28, İlim: 16, *Nesâî*, Bey'a: 26; *İbni Mâce*, Cihad: 39; *Müsned*, 4: 69, 70, 199, 204, 205, 5:381, 6:402, 403.

TÜRK OLMAYAN TÜRKÇÜLER

«O Türkçülük perdesi altına giren ve hakikaten Türk düşmanı olan hamiyet-füruş mülhidlere derim ki: Din-i İslâmiyet milletiyle ebedî ve hakikî bir uhuvvet ile, Türk denilen bu vatan ehl-i imanıyla şiddetli ve pek hakiki alâkadarım. Ve bin seneye yakın, Kur'anın bayrağını cihanın cihat-ı sottesinin etrafında galibane gezdiren bu vatan evlâdlarına, İslâmiyet hesabına, müftehirane ve taraftarane muhabbetdarım.

Sen ise ey hamiyet-füruş sahtekâr! Türk'ün mefahir-i hakikiye-i milliyesini unutturacak bir surette mecazî ve unsurî ve muvakkat ve garazkârane bir uhuvvetin var. Senden soruyorum: Türk Milleti, yalnız yirmi ile kırk yaşlı ortasındaki gafil ve heveskâr gençlerden ibaret midir?

Hem onların menfaati ve onların hakkında hamiyet-i milliyenin iktiza ettiği hizmet, yalnız onların gafletini ziyadeleştiren ve ahlâksızlıklara alıştıran ve menhiyata teşci eden firenk-meşrebane terbiyede midir? Ve ihtiyarlıkta onları ağılattırarak olan muvakkat bir güldürmekte midir?

Eğer hamiyet-i milliyeye bunlardan ibaret ise ve terakki ve saadet-i hayatiye bu ise; evet sen böyle Türkçü isen ve böyle milliyetperver isen, ben o Türkçülükten kaçıyorum, sen de benden kaçabilirsin!...» (Mektubat sh: 420)

Tarihî seyri içinde geniş bir zaman ve mekân kaplayan ve din lisanında “hamiyet-i câhiliye”, “asabiyet-i câhiliye” tâbirleri ile ifade edilen menfî milliyetçiliği, Bediüzzaman Hazretleri bir ifadesinde şöyle tavsif eder:

«Asabiyet-i câhiliye, birbirine tesanüd edip yardım eden gaflet, dalâlet, riya ve zulmetten mürekkep bir macundur. Bunun için **milliyetçiler, milliyeti**

mâbud ittihaz ediyorlar. Hamiyet-i İslâmiye ise, nur-u imandan in'ikas edip dalgalanan bir ziyadır.» (Mesnevî-i Nuriye sh: 112)

İslâm dünyasında mukaddes İslâm milliyeti esastır ve esas olmalıdır. Bu kudsî milliyetin şuurunun kazananlar arasında manevî, kalbî uhuvvet rabıtası ve sila-i rahm ve hamiyet, küllî ve ebedîdir.

Mahkemede cemiyetçilikle itham edilen Bediüzzaman Hazretleri, tarihî müdafaasını yaparken mezkûr hakikatı şöyle ifade eder:

«Hayat-ı içtimaiye-i insaniyenin hususan **millet-i İslâmiyenin üss-ül esası:** Akrabalar içinde samimane muhabbet ve kabile ve taifeler içinde alâkadarane irtibat ve İslâmiyet milliyetiyle mü'min kardeşlerine karşı manevî, muavenetkârane bir uhuvvet ve kendi cinsi ve milletine karşı fedakârane bir alâka ve hayat-ı ebediyesini kurtaran Kur'an hakikatlarına ve nâşirlerine sarsılmaz bir rabıta ve iltizam ve

bağlılık gibi hayat-ı içtimaiyeyi esasıyla temin eden bu rabıtaları inkâr etmekle ve şimaldeki dehşetli anarşistlik tohumunu saçan ve nesil ve milliyeti mahveden ve herkesin çocuklarını kendine alıp karabet ve milliyeti izale eden ve medeniyet-i beşeriye ve hayat-ı içtimaiyeyi bütün bütün bozmağa yol açan kızıl tehlikeyi kabul etmekle ancak Nur şakirdlerine medar-ı mes'uliyet cemiyet namını verebilir.» (Şualar sh: 392)

Bu kudsî ve müsbet İslâmiyet milliyetinin getirdiği hamiyet-i milliye ve gayret-i vataniyenin emsalsiz bir seciye olduğunu anlatan Bediüzzaman Hazretleri diyor ki:

«Bunu da teessüf ve teellüm ile size beyan ediyorum ki: Ecnebîlerin bir kısmı, nasıl kıymettar malımızı ve vatanlarımızı bizden aldılar. Onun bedeline çürük bir fiat verdiler.

Aynen öyle de, yüksek ahlâkımızı ve yüksek ahlâkımızdan çıkan ve hayat-ı içtimaiyeye temas

eden seciyelerimizin bir kısmını da bizden aldılar. Terakkilerine medar ettiler. Ve onun fiatı olarak bize verdikleri sefihâne ahlâk-ı seyyieleridir, sefihâne seciyeleridir. Meselâ:

Bizden aldıkları seciye-i milliye ile, bir adam onlarda der: “**Eğer ben ölsem, milletim sağ olsun.** Çünkü milletimin içinde bir hayat-ı bâkiyem var.” İşte bu kelimeyi bizden almışlar ve terakkiyatlarında en metin esas da budur. **Bizden hırsızlamışlar.** Bu kelime ise, din-i haktan ve iman hakikatlarından çıkar. O bizim, ehl-i imanın malıdır.

Halbuki **ecnebilere** **çimize giren pis ve fena seciye** itibariyle bir hodgâm adam bizde diyor: “Ben susuzluktan ölsem, yağmur hiçbir daha dünyaya gelmesin. **Eğer ben görmezsem bir saadeti, dünya istediği gibi bozulsun.**” İşte bu ahmakane kelime dinsizlikten çıkıyor, âhireti

bilmemekten geliyor. **Hâriçten içimize girmiş, zehirliyor.** Hem o ecnebilerin bizden aldıkları fikr-i milliyetle bir ferdi, bir millet gibi kıymet alıyor. Çünkü bir adamın kıymeti, himmeti nisbetindedir. **Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla küçük bir millettir.»** (Hutbe-i Şamiye sh: 58)

Yine aynı mevzuda Bediüzzaman Hazretleri şu hâdiseyi nakleder:

«Hürriyet'in başında **Sultan Reşad**'ın Rumeli'ye seyahati münasebetiyle vilâyat-ı şarkiye namına ben de refakat ettim. Şimendiferimizde iki mektebli mütefennin arkadaşıla bir mübahase oldu. Benden sual ettiler ki: **“Hamiyet-i diniye mi, yoksa hamiyet-i milliye mi daha kuvvetli, daha lâzım?”**

O zaman dedim: Biz müslümanlar indimizde ve yanımızda **din ve milliyet bizzat müttehiddir.**

İtibarî, zâhirî, ârızî bir ayrılık var. Belki din, milliyetin hayatı ve ruhudur. İkisine birbirinden ayrı ve farklı bakıldığı zaman; hamiyet-i diniye, avam ve havassa şâmil oluyor.

Hamiyet-i milliye, yüzden birisine -yani menafi-i şahsiyesini millete feda edene- has kalır. Öyle ise, **hukuk-u umumiye içinde hamiyet-i diniye esas olmalı. Hamiyet-i milliye ona hâdim ve kuvvet ve kal'ası olmalı.** Hususan biz şarklılar, garblılar gibi değiliz. İçimizde kalblere hâkim, hiss-i dinîdir. Kader-i Ezelî ekser enbiyayı şarkta göndermesi işaret ediyor ki; yalnız **hiss-i dinî şarkı uyandırır, terakkiye sevkeder. Asr-ı Saadet ve Tabiîn, bunun bir bürhan-ı kat'îsidir.»** (Hutbe-i Şamiye sh: 64)

..diye devam eden bahiste, hamiyet-i diniye ve milliyein mukayesesini yapıp hamiyet-i diniyenin esas alınması lüzumunu tebarüz ettirir.

Türkiye’inde siyasî çekişmelerin merkezi olan İttihad ve Terakki Hükûmetinin hatalarını beyan edip, bilhassa hür rejimin esası olan “millet iradesine dayanmak” gerektiğini dile getirip sulh-u umuminin teminini isteyen Bediüzzaman Hazretleri şunları beyan eder:

«Madem ki meşrutiyette hâkimiyet millettendir. Mevcudiyet-i milleti göstermek lâzımdır. Milletimiz de yalnız İslâmiyet’tir. Zira Arab, Türk, Kürt, Arnavut, Çerkez ve Lazların en kuvvetli ve hakikatlı revabit ve milliyetleri, İslâmiyet’ten başka bir şey değildir. Nasılki az ihmal ile tavaif-i mülûk temelleri atılmakta ve onüç asır evvel ölmüş olan asabiyet-i câhiliyeyi ihya ile, fitne ikaz olunmaktadır. Ve oldu gördük...» (Hutbe-i Şamiye sh: 93)

«Herkesin şevkini kıran ve neş’esini kaçırان ve ağrazlar ve taraftarlıklar hissini uyandıran ve sebeb-i tefrika olan ırkçılık cem’iyat-ı avamiyeyi teşkiline sebebiyet veren ve **ismi meşrutiyet ve**

manası istibdad olan ve “İttihad ve Terakki” ismini de lekedar eden buradaki şube-i müstebidaneye muhalefet ettim.

Herkesin bir fikri var. İşte sulh-u umumi, aff-ı umumi ve ref’-i imtiyaz lâzım. Tâ ki biri bir imtiyaz ile, başkasına haşarat nazarıyla bakmakla nifak çıkmazın.» (İki Mekteb-i Musibetin Şehadetnamesi sh: 32)

«Fikrimce meşrutiyetin düşmanı; meşrutiyeti gaddar, çirkin ve hilâf-ı şariat göstermekle meşveretin de düşmanlarını çok edenlerdir. **Tebeddül-ü esma ile hakaik tebeddül etmez.**» (İki Mekteb-i Musibetin Şehadetnamesi sh: 33)

«**Hürriyet budur ki:** Kanun-u adalet ve te’dibden başka, hiç kimse kimseye tahakküm etmesin. Herkesin hukuku mahfuz kalsın, herkes harekât-ı

meşruasında şahane serbest olsun.» (Münazarat sh: 19)

Bediüzzaman Hazretleri ancak din dersleri ve terbiyesiyle kazanılan ve kazandırılan ve cemiyetçe yaşanmasıyla ciddiyetini kazanan ve anarşi kapısını kapayan şu esaslara dikkat çeker:

«Bu millet ve vatan, hayat-ı içtimaiyesi ve siyasiyesi **anarşilikten kurtulmak** ve büyük tehlikelerden halas olmak için, beş esas lâzım ve zarurîdir: **Birincisi**; merhamet.. **ikincisi**, hürmet.. **üçüncüsü**, emniyet.. **dördüncüsü**, haram ve helâlî bilip haramdan çekilmek.. **beşincisi**, serseriliği bırakıp itaat etmektir.» (Kastamonu Lâhikası sh: 241)

«Çünkü kalb-i insanîden hürmet ve merhamet çıksa; akıl ve zekâvet, o insanları gayet dehşetli ve gaddar canavarlar hükmüne geçirir, daha siyasetle idare edilmez.» (Şualar sh: 588)

«İnsan ahsen-i takvimde yaratıldığı ve ona gayet cami' bir istidad verildiği için; esfel-i sâfilinden tâ âlâ-yı illiyyîne, ferşten tâ arşa, zerreden tâ şemse kadar dizilmiş olan makamata, meratibe, derecata, derekata girebilir ve düşebilir bir meydan-ı imtihana atılmış, nihayetsiz sukut ve suuda giden iki yol onun önünde açılmış bir mu'cize-i kudret ve netice-i hilkat ve acube-i san'at olarak şu dünyaya gönderilmiştir.» (Sözler sh: 319)

Evet «Beşerde hayvanın aksine olarak, kuvâ ve müyûl fitraten tahdid edilmemiş. Meyl-i zulüm, hubb-u nefis dehşetli meydan alıyor.» (Sünühat sh: 23)

Adalet ve maslahat-ı millet perdesi altında takib edilen garaz ve tarafgirlikler asayiş bozar, anarşiye kapı açar:

«Siyaset-i beşeriyenin en esash bir kanun-u esasîsi olan: “Selâmet-i millet için ferdler feda

edilir. Cemaatin selâmeti için eşhas kurban edilir. Vatan için herşey feda edilir.” diye; bütün nev’-i beşerdeki şimdiye kadar dehşetli cinayetler bu kanunun sû’-i isti’malinden neş’et ettiğini kat’iyyen bildim. Bu kanun-u esasî-yi beşeriye, bir hadd-i muayyenesi olmadığı için çok sû’-i isti’male yol açmış. İki harb-i umumî, bu gaddar kanun-u esasînin sû’-i isti’malinden çıkıp bin sene beşerin terakkiyatını zîr ü zeber ettiği gibi, on canı yüzünden doksan masumun mahvına fetva verdi. Bir menfaat-i umumî perdesi altında şahsî garazlar, bir canı yüzünden bir kasabayı harab etti.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 98)

Bu kaidenin sû’-i istimaliyle «Bir tek canı yüzünden bir köyü mahvetmekle bin masumun hakkını nazara almaz. Bir tek canının yüzünden bin adamın kılınçtan geçmesini caiz görür. Bir adamın yaralanması ile binler masumu sıkıntıya veririr. Ve ikiyüz adamı kurşuna dizilmesini o bahane ile

nazara almaz. Birinci Harb-i Umumîde üçbin adamın caniyane siyaset hatalarıyla otuz milyon biçare nev'-i beşer aynı harbde mahvedildiği gibi, binler misaller var.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 83)

«Nasılki sen bir gemide veya bir hanede bulunsan, seninle beraber **dokuz masum ile bir câni** var. O gemiyi gark ve o haneyi ihrak etmeye çalışan bir adamın, ne derece zulmettiğini bilirsin. Ve zâlimliğini, semavata işittirecek derecede bağıracaksın. **Hattâ bir tek masum, dokuz câni olsa; yine o gemi hiç bir kanun-u adâletle batırılmaz.**» (Mektubat sh: 263)

«Halbuki **şimdiki siyaset-i hazırada particilik taraftarlığı ile**, bir câninin yüzünden pek çok masumların zararına rıza gösteriliyor. Bir câninin cinayeti yüzünden, taraftarları veyahut akrabaları dahi şeni' gıybetler ve tezyifler edilip, bir tek cinayet yüz cinayete çevrildiğinden, gayet dehşetli

bir kin ve adaveti damarlara dokundurup, kin ve garaza ve mukabele-i bil'misile mecbur ediliyor. Bu ise hayat-ı içtimaiyeyi tamamen zir ü zeber eden bir zehirdir ve **hâriçteki düşmanların parmak karıştırmalarına tam bir zemin hazırlamaktır.** İran ve Mısır'daki hissedilen hâdise ve buhranlar, bu esastan ileri geldiği anlaşılıyor. Fakat onlar burası gibi değil; bize nisbeten pek hafif, yüzde bir nisbetindedir. **Allah etmesin, bu hal bizde olsa, pek dehşetli olur.**

Bu tehlikeye karşı çare-i yegâne: Uhuvvet-i İslâmiyeyi ve esas İslâmiyet milliyetini o kuvvetin temel taşı yapıp, masumları himaye için, cânilerin cinayetlerini kendilerine münhasır bırakmak lâzımdır.

Hem emniyetin ve asayişin temel taşı, yine bu kanun-u esasîden geliyor.

Meselâ: Bir hanede veya bir gemide bir masum ile on cânî bulunsa, hakiki adâletle ve emniyet ve asayiş düstur-u esasîsi ile o masumu kurtarıp tehlikeye atmamak için, gemiye ve haneye ilişmemek lâzım; ta ki masum çıkıncaya kadar.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 172)

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ﴿٣٢﴾ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ

أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا (6:164,5:32)

Yani bu iki âyet, bu esasî ders veriyor ki: "**Bir adamın cinayetiyle başkalar mes'ul olmaz. Hem bir masum, rızası olmadan, bütün insana da feda edilmez. Kendi ihtiyarıyla, kendi rızasıyla kendini feda etse, o fedakârlık bir şهادettir ki, o başka mes'eledir.**" diye hakikî adalet-i beşeriyeyi tesis ediyor.» (Emirdağ Lâhikası-II sh:99)

Kastamonu Lâhikasında da Bediüzzaman Hazretleri, «Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın adalet-i hakikiyesi, bir ferdin hakkını cemaata feda etmez; "Hak, haktır; küçüğe büyüğe, aza çoğa bakılmaz"» (sh:150) demektedir.

Evet «Beşerin vahşet ve bedevîlik zamanlarındaki bir kanun-u esasîsine, medeniyet namına dine hücum edenler, irtica ile o vahşete ve bedevîliğe dönüyorlar. **Beşerin selâmet, adalet ve sulh-ü umumîsini mahveden o dehşetli vahşiyane kanun-u esasî, şimdi bizim bu biçare memleketimize girmek istiyor. Garazkârâne ve anûdâne particilik** gibi bazı cereyanları aşlamaya başlaması gibi bir ihtilâf görülüyor. **O kanun-u esasî de budur:**

Bir taifeden, bir cereyandan, bir aşiretten bir ferdin hatâsıyla o taifenin, o cereyanın, o aşiretin bütün fertleri mahkûm ve düşman ve mes'ul tevehhüm

ediliyor. Bir hatâ, binler hatâ hükmüne geçiriliyor. **İttifak ve ittihadın temel taşı olan kardeşlik ve vatandaşlık, muhabbet ve uhuvveti** zîr ü zeber ediyor.

Evet, birbirine karşı gelen muannid ve muarız kuvvetler, kuvvetsiz oluyorlar. Bu kuvvetsizlikle zayıflandığı için, millete ve memlekete ve vatana âdilâne hizmete muvaffak olunamadığından, maddî ve mânevî bir nevi rüşvet vermeye mecbur oluyorlar ki, dinsizleri kendilerine taraftar yapmak için o gaddar, engizisyonâne ve bedeviyâne ve vahşiyâne bu mezkûr kanun-u esasîye karşı ayn-ı adalet olan bu semavî ve kudsî (13)

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ
nass-1 kat'îsiyle,

Kur'ân'ın bir kanun-u esasîsi muhabbet ve uhuvvet-i hakikiyeyi temin eden ve bu millet-i İslâmiyeyi ve memleketi büyük tehlikeden

¹³ En'âm Sûresi, 6:164; İsrâ Sûresi, 17:15; Fâtır Sûresi, 35:18; Zümer Sûresi, 39:7.

kurtaran bu kanun-u esasî ki, “**Birisinin hatasıyla başkası mesul olamaz.**” Kardeşi de olsa, aşireti ve taifesi de olsa, partisi de olsa, o cinayete şerik sayılmaz. Olsa olsa, o cinayete bir nevi tarafgirlikle yalnız mânevî günahkâr olup âhirette mesul olur; dünyada değil.

Eğer bu kanun-u esasî çabuk düstur-u esasî yapılmazsa, hayat-ı içtimaiye-i beşeriye iki Harb-i Umumînin gösterdiği tahribatın emsaliyle, esfel-i sâfilîn olan o vahşî irticaa düşecek.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 82)

RESMÎ VAZİFEDARLARIN DİKKATİNE!

«Ubudiyetin noksaniyetiyle enaniyet kuvvet bulur, nemrutçuluklar çoğalır. Bu benlik zamanında, memuriyet hakikatta bir hizmetkârlık olduğu halde; bir hâkimiyet, bir ağalık, bir nemrutçuluk ile

nefse gayet zevkli bir hâkimiyet mertebesini bir kısım memurlara rüşvet olarak verdiği için, bütün o acib cinayetlerle ve kendinden olmayan ceridelerin neşriyatıyla beraber bana yapılan muamelelerinden hissettim ki, bir cihette manen Demokratlara galip geliyorlar. Halbuki İslâmiyet'in bir kanun-u esasîsi

olan hadîs-i şerifte ⁽¹⁴⁾ **سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ** yani: Memuriyet, emirlik ise reislik değil; millete bir hizmetkârlıktır. Demokratlık, hürriyet-i vicdan, İslâmiyet'in bu kanun-u esasîsine dayanabilir. Çünkü kuvvet kanunda olmazsa şahsa geçer. İstibdad, mutlak keyfî olur.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 163)

«İslâmiyetin ikinci bir kanun-u esasîsi: Şu hadîsi

şeriftir: ¹⁵ **سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ** hakikatiyle,

¹⁴ "Milletin efendisi, onlara hizmet edendir." el-Mağribî, *Câmiu's-Şeml*, 1:450, Hadis no: 1668; el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 2:463.

¹⁵ "Milletin efendisi, onlara hizmet edendir." el-Mağribî, *Câmiu's-Şeml*, 1:450, Hadis no: 1668; el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 2:463.

memuriyet bir hizmetkârlıktır; bir hâkimiyet ve benlik için tahakküm âleti değil... Bu zamanda terbiye-i İslâmiyenin noksanıyetiyle ve ubudiyetin zafiyetiyle benlik, enaniyet kuvvet bulmuş. Memuriyeti hizmetkârlıktan çıkarıp bir hâkimiyet ve müstebidâne bir mertebe tarzına getirdiğinden, abdestsiz, kıblesiz namaz kılmak gibi, adalet, adalet olmaz, esasiyle de bozular. Ve hukuk-u ibad da zîr ü zeber olur. Hukuku ibad, hukukullah hükmüne geçmiyor ki hak olabilsin. Belki nefsanî haksızlıklara vesile olur.

Şimdi, Adnan Menderes gibi, “İslâmiyetin ve dînin icaplarını yerine getireceğiz” diye ve mezkûr iki kanun-u esasîye karşı muhalefet edip tam zıddına olarak iki dehşetli cereyan, gayet büyük rüşvetle halkları aldatmak ve ecnebîlerin müdahalesine yol açmak vaziyetinde hücum etmek ihtimali kuvvetlidir.

Birisi: Birinci kanun-u esasîye muhalif olarak, bir câni yüzünden kırk mâsumu kesmiş, bir köyü de yakmış. Bu derecede bir istibdad-ı mutlak, her nefsin zevkine geçecek **memuriyete bir hâkimiyet suretinde rüşvet vererek**, dindar hürriyetperverlere hücum ediliyor.

İkinci hücum da: İslâmiyet milliyet-i kudsiyesini bırakıp, evvelkisi gibi, bir câni yüzünden yüz mâsumun hakkını çiğneyebilen, zahiren bir milliyetçilik ve hakikatte ırkçılık damarıyla hem hürriyetperver dindar Demokratlara, hem bütün bu vatandaki yüzde yetmişî sair unsurlardan bulunanlara, hem hükûmet aleyhine, hem biçare Türkler aleyhine, hem Demokratın takip ettiği siyaset aleyhine çalışarak ve **serseri ve enaniyetli nefislere gayet zevkli bir rüşvet olarak bir ırkçılık kardeşliği veriyor.** O zevkli kardeşliğin içinde, o zevkli faydadan bin defa daha ziyade

hakikî kardeşleri düşmanlığa çevirmek gibi acip tehlikeyi, o sarhoşluğu ile hissedemiyor.

Meselâ, İslâmiyet milliyetiyle 400 milyon hakikî

kardeşin hergün ¹⁶ **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ**

dua-yı umumîsiyle mânevî yardım görmek yerine,

ırkçılık 400 milyon mübarek kardeşleri, dört

yüz serseriye ve lâübalilere yalnız dünyevî ve

pek cüz'î bir menfaati için terk ettiriyor. Bu

tehlike hem bu vatana, hem hükûmete, hem de

dindar Demokratlara ve Türklere büyük bir

tehlikedir. Ve öyle yapanlar da hakikî Türk

değillerdir. Necip Türkler böyle hatâdan çekinirler.

Bu iki taife herşeyden istifadeye çalışıp dindar

Demokratları devirmeye çalıştıkları ve

çalıştırıldıkları, meydandaki âsar ile tahakkuk

ediyor. Bu acip tahribata ve bu iki kuvvetli

muarızlara karşı, **kırk Sahabe ile dünyanın kırk**

¹⁶“Allah'ım, erkek ve kadın bütün mü'minleri bağışla.”

devletine karşı meydan-ı muarazaya çıkan ve galebe eden ve bin dört yüz sene zarfında ve her asırda üç yüz dört yüz milyon şakirdi bulunan hakikat-i Kur'âniyenin sarsılmaz kuvvetine dayanmak ve onun içindeki dünyevî ve uhrevî saâdet-i ebediyenin zevklerine o câzibedar hakikatle beraber nokta-i istinad yapmak, o mezkûr muarızlarınıza ve hem dahil ve hariçteki düşmanlarınıza karşı en lâzım ve elzem ve zarurî bir çâre-i yegânedir. Yoksa, o insafsız dahilî ve haricî düşmanlarınız sizin bir cinayetinizi binler yapıp ve eskilerin de cinayetlerini ilâve ederek başkaların başına yükledikleri gibi, size de yükleyecekler. Hem size, hem vatana, hem millete telâfi edilmeyecek bir tehlike olur.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 173)

Demokrat Parti hükûmetinin âkıbetini önceden bir ibret tablosu halinde haber veren Bediüzzaman Hazretlerinin mezkûr yazısında dediği gibi, iki siyasî cereyanın ittifakı ile aynen vuku bulmuştur.

«Eğer beşer çabuk aklını başına alıp adâlet-i İlâhiye namına ve hakaik-ı İslâmiye dairesinde mahkemeler açmazsa, maddî ve manevî kıyametler başlarına kopacak, **anarşilere, ye'cüc ve me'cüclere teslim-i silah edecekler** diye kalbe ihtar edildi.» (Hutbe-i Şamiye sh: 79)

«**Kuvvet kanunda olmalı.** Yoksa istibdad tevzi olunmuş olur.» (Hutbe-i Şamiye sh: 79)

İKTİSADÎ MES'ELELER

Medeniyet namı altında millete aşılana fantaziye ve modadan doğan aşırı israf, içtimaî ahlâkın, emniyet ve huzurun bozulmasına kapı açtığını beyan eden Bediüzzaman Hazretleri, sorulan bir suale verdiği cevapta iktisad ve israf hakkında izahatta bulunur. Soru aynen şöyledir:

«Sen eskiden şarktaki bedevî aşâirde seyahat ettiğin vakit, onları medeniyet ve terakkiyata çok

teşvik ediyordun. Neden kırk seneye yakındır medeniyet-i hâzıradan “*mim*’siz” diyerek hayat-ı içtimaiyeden çekildin, inzivaya sokuldun?

Elcevap: Medeniyet-i hâzıra-i garbiye, semavî kanun-u esasîlere muhalif olarak hareket ettiği için seyyiatı hasenatına, hatâları, zararları, faydalarına râcih geldi. Medeniyetteki maksud-u hakikî olan istirahat-i umumiye ve saadet-i hayat-ı dünyeviye bozuldu. **İktisat, kanaat yerine israf ve sefahet; ve sa’y ve hizmet yerine tembellik ve istirahat meyli galebe çaldığından**, biçare beşeri hem gayet fakir, hem gayet tembel eyledi. Semavî Kur’ân’ın

kanun-u esasîsi, ¹⁷ **لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى** ¹⁸

كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا

ferman-ı esasîsiyle,

“beşerin saadet-i hayatiyesi, iktisat ve sa’ye gayrette olduğunu ve onunla beşerin havas,

¹⁷ A’râf Sûresi, 7:31.

¹⁸ Necm Sûresi, 53:39.

avâm tabakası birbiriyle barışabilir” diye Risale-i Nur bu esası izaha binaen, kısa bir iki nükte söyleyeceğim:

Birincisi: Bedevîlikte beşer üç dört şeye muhtaç oluyordu. O üç dört hâcâtını tedarik etmeyen, on adette ancak ikisiydi. Şimdiki garp medeniyet-i zâlîme-i hâzırası, su-i istimâlât ve israfat ve hevesatı tehyiç ve havâic-i gayr-ı zaruriyeyi, zarurî hâcatlar hükmüne getirip görenek ve tiryakilik cihetiyle, şimdiki o medenî insanın tam muhtaç olduğu dört hâcâtı yerine, yirmi şeye bu zamanda muhtaç oluyor. O yirmi hâcâtı tam helâl bir tarzda tedarik edecek, yirmiden ancak ikisi olabilir; on sekizi muhtaç hükmünde kalır.

Demek, bu medeniyet-i hâzıra insanı çok fakir ediyor. O ihtiyaç cihetinde beşeri zulme, başka haram kazanmaya sevk etmiş. Biçare avâm ve havas tabakasını daima mübarezeğe teşvik etmiş.

Kur'ân'ın kanun-u esasîsi olan “vücub-u zekât, hurmet-i riba” vasıtasıyla avâmın havassa karşı itaatini ve havassın avâma karşı şefkatini temin eden o kudsî kanunu bırakıp burjuvaları zulme, fukaraları isyana sevk etmeye mecbur etmiş. İstirahat-i beşeriyeyi zîr ü zeber etti.

İkinci nükte: Bu medeniyet-i hâzıranın harikaları, beşere birer nimet-i Rabbaniye olmasından, hakikî bir şükür ve menfaat-i beşerde istimali iktiza ettiği halde, şimdi görüyoruz ki, ehemmiyetli bir kısım insanı tembelliğe ve sefahete ve sa'yi ve çalışmayı bırakıp istirahat içinde hevesatı dinlemek meylini verdiği için, sa'yin şevkini kırıyor. Ve kanaatsizlik ve iktisatsızlık yoluyla sefahete, israfa, zulme, harama sevk ediyor.

Meselâ, Risale-i Nur'daki Nur Anahtarının dediği gibi, radyo büyük bir nimet iken, maslahat-ı beşeriyeye sarf edilmekle bir mânevî şükür iktiza

ettiği halde, beşte dördü hevesata, lüzumsuz, mâlâyâni şeylere sarf edildiğinden, tembelliğe, radyo dinlemekle heveslenmeye sevk edip sa'yin şevkini kırıyor. Vazife-i hakikiyesini bırakıyor.

Hattâ çok menfaatli olan bir kısım harika vesait, sa'y ve amel ve hakikî maslahat-ı ihtiyac-ı beşeriye istimali lâzım gelirken, ben kendim gördüm, ondan bir ikisi zarurî ihtiyâcâta sarf edilmeye mukabil, ondan sekizi keyif, hevesat, tenezzüh, tembelliğe mecbur ediyor. Bu iki cüz'î misale binler misaller var.

Elhasıl: Medeniyet-i garbiye-i hâzıra, semavî dinleri tam dinlemediği için, beşeri hem fakir edip ihtiyacatı ziyadeleştirmiş. İktisat ve kanaat esasını bozup israf ve hırs ve tamahı ziyadeleştirmeye, zulüm ve harama yol açmış.

Hem beşeri vesait-i sefahete teşvik etmekle, o biçare muhtaç beşeri tam tembelliğe atmış, sa'y ve amelin şevkini kırıyor. Hevesata, sefahete sevk edip ömrünü faydasız zayi ediyor.

Hem o muhtaç ve tembelleşmiş beşeri, hasta etmiş. Su-i istimal ve israfatla yüz nevi hastalığın sirayetine, intişarına vesile olmuş.

Hem üç şiddetli ihtiyaç ve meyl-i sefahet ve ölümü her vakit hatıra getiren kesretli hastalıklar ve dinsizlik cereyanlarının o medeniyetin içlerine yayılmasıyla intibaha gelip uyanmış beşerin gözü önünde ölümü idam-ı ebedî suretinde gösterip her vakit beşeri tehdit ediyor, bir nevi cehennem azâbı veriyor.

İşte bu dehşetli musibet-i beşeriyeye karşı Kur'ân-ı Hakîmin dört yüz milyon talebesinin intibahıyla ve içinde semavî, kudsî kanun-u

esasîleriyle bin üç yüz sene evvel gösterdiği gibi, yine bu dört yüz milyonun kendi kudsî esasî kanunlarıyla beşerin bu üç dehşetli yarasını tedavi etmesini; ve eğer yakında kıyamet kopmazsa, beşerin hem saadet-i hayat-ı dünyeviyesini, hem saadet-i hayat-ı uhreviyesini kazandıracağını; ve ölümü, idam-ı ebedîden çıkarıp âlem-i nura bir terhis tezkeresi göstermesini; ve ondan çıkan medeniyetin mehasini, seyyiatına tam galebe edeceğini; ve şimdiye kadar olduğu gibi **dinin bir kısmını, medeniyetin bir kısmını kazanmak için rüşvet vermek değil, belki medeniyeti ona, o semavî kanunlara bir hizmetkâr, bir yardımcı edeceğini, Kur'ân-ı Mu'cizi'l-Beyânın işârât ve rumuzundan anlaşıldığı gibi, rahmet-i İlâhiyeden şimdiki uyanmış beşer bekliyor, yalvarıyor, arıyor!»** (Emirdağ Lâhikası-II sh: 99)

ANARŞİ VE BÖLÜCÜLÜGE KARŞI ÇARELER

YARDIMLAŞMA İHTİYACI

«Heyet-i içtimaiyenin hayatını koruyan intizamın en büyük şartı, insanların tabakaları arasında boşluk kalmamasıdır. Havas kısmı avamdan, zengin kısmı fukaradan hatt-ı muvasalayı kesecek derecede uzaklaşmamaları lâzımdır. Bu tabakalar arasında muvasalayı te'min eden, zekât ve muavenettir. Halbuki vücub-u zekât ile hurmet-i ribaya müraat etmediklerinden, tabakalar arası gittikçe gerginleşir, hatt-ı muvasala kesilir, sıla-i rahim kalmaz.

Bu yüzdendir ki, aşağı tabakadan yukarı tabakaya ihtiram, itaat, muhabbet yerine ihtilâl sadaları, hased bağırtıları, kin ve nefret vaveylâları yükselir. Kezalik yüksek tabakadan aşağı tabakaya merhamet, ihsan, taltif yerine zulüm ateşleri, tahakkümler, şimşek gibi tahkirler yağıyor.» (İşarat-ül İ'caz sh: 44)

«Bütün muavenet ve yardım nevelerini hâvi olan zekât hakkında, **sahih olarak Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmdan**

الزَّكَاةُ قَنْطَرَةٌ الْإِسْلَامِ
ö¹⁹ **hadis-i şerifi**

mervidir. Yani, Müslümanların birbirine yardımları, ancak zekât köprüsü üzerinden geçmekle yapılır. Zira yardım vasıtası zekâttır. İnsanların heyet-i içtimaiyesinde intizam ve asayişini temin eden köprü, zekâttır. Âlem-i beşerde hayat-ı içtimaiyenin hayatı,

¹⁹ el-Münzirî, *et-Terğîb ve't-Terhîb*, 1:517.

muavenetten doğar. İnsanların terakkiyatına engel olan isyanlardan, ihtilâllerden, ihtilâflardan meydana gelen felâketlerin tiryakı, ilâcı, muavenettir.

Evet, zekâtın vücubu ile ribanın hurmetinde büyük bir hikmet, yüksek bir maslahat, geniş bir rahmet vardır.

Evet, eğer tarihî bir nazarla sahife-i âleme bakacak olursan ve o sayfayı lekeliendiren beşerin mesâvisine, hatâlarına dikkat edersen, heyet-i içtimaiyede görünen ihtilâller, fesatlar ve bütün ahlâk-ı rezilenin iki kelimededen **doğduğunu görürsün.**

Birisi: **“Ben tok olayım da, başkası açlığından ölürse ölsün, bana ne!”**

İkincisi: **“Sen zahmetler içinde boğul ki, ben nimetler ve lezzetler içinde rahat edeyim.”**

Âlem-i insaniyeti zelzelelere maruz bırakmakla yıkılmaya yaklaştıran birinci kelimeyi sildiren ancak zekâttır.

Nev-i beşeri umumî felâketlere sürükleyen ve bolşevikliğe sevk edip terakkiyatı, **asayışı mahveden ikinci kelimeyi kökünden kesip atan, hurmet-i ribadır.**» (İşarat-ül İ'caz sh: 44)

«Su-i istimalat o dereceye vardı ki: **Bir sermayedar kendi yerinde oturup, bankalar vasıtasıyla bir günde bir milyon kazandığı** halde, bir biçare amele sabahtan akşama kadar taht-el arz madenlerde çalışıp kût-u lâyemût derecesinde on kuruşluk bir ücret kazanıyor. Şu hal, müdhiş bir kin, bir iğbirar verdi ki, avam tabakası havassa ilân-ı isyan etti. Şu asrın tabiriyle **sosyalistlik, bolşeviklik** suretinde evvel Rusya'yı zîr ü zeber edip geçen harb-i umumîden istifade

ederek her yerde kök saldılar.» (Osm.Mektubat sh: 582)

«Eskiden ekser İslâm aç değildi, tereffühe ihtiyar vardı. Şimdi açtır, telezzüze ihtiyar yoktur.» (Mektubat sh: 476)

«Acaba hakikat-ı İslâmiyenin binler mesailinden yalnız **zekât mes'elesi**, düstur-u medeniyet ve muavenet olursa, bu belâyaya ve yılanın yuvası olan maişetteki müdhiş müsavatsızlığa deva-i şâfi olmayacak mıdır? Evet en mükemmel ve bozulmaz bir deva olacaktır.» (Muhakemat sh: 43)

KOMÜNİZMİN KARŞISINDA RİSALE-İ NUR

**Komünizmin en dehşetli iki hususiyeti vardır:
Biri: Allah'ı, maneviyatı, manevî değerleri ve ahlakî esasları inkâr eden ateistliği ve materyalistliğidir.**

İkincisi: Ferd mülkiyetini ve hiçbir hürriyet hakkını tanımayan ve idareciler zümresi diktatörlüğü olan aşırı devletçiliğidir.

Komünizmin merkezi sayılan Rusya, aşırı devletçiliğini mecburiyetle zayıflatmış, fakat dinsizliğini terketmiş olduğu hakkında henüz haberler işitilmemiştir. Belki açık dinsizliğini, daha dehşetli olan nifak şekline çevirmiş olabilir.

Nitekim Emirdağ Lâhikası'nın 58. sahifesinde 1946'lerde yazılan mektubda, yani 1946'ten sonra, hem aynı eserin 21. sahifesine göre elli sene sonra yani 1996'lerde, medeniyet dünyasında deccalane bir vahşet doğacağını, aynı eserin 249. sahifesinde de gelecek müdhiş belâlar ve anarşiliğe karşı Risale-i Nur'un çare olarak resmen neşredilmesi gerektiğini ve Mektubat eserinin 56. sahifesinde ikinci cereyan, yani geniş dairedeki dinsizlik cereyanı intişar ederek pek kuvvetli görüneceği zaman İslâm ve İsevî ittifakının kuvvetiyle mukabele edileceğini bildiren beyanlar gibi, Risale-i Nur'un ikaz ve ihbarları gösteriyor ki; iman ve küfür mücadelesi ciddiyetini korumaktadır ki, müteyakkız bulunmayı gerektirir.

Hem bu sebeptendir ki, Risale-i Nur'da Komünizm ve ifsad cereyanlarına karşı ikaz

eden ve Risale-i Nur'un maksad ve vazifesini bildiren beyanlar vardır. Bu beyan ve ikazlardan birkaçı şöyledir:

«Kur'an-ı Hakîm'in sırr-ı hakikatıyla ve i'cazının tılsımıyla, **benim ve Risale-i Nur'un programımız ve mesleğimiz** ve bilfiil semeresini gördüğümüz ve çalıştığımız ve gaye-i hareketimiz ve hedefimiz, **ölümün idam-ı ebedîsinden iman-ı tahkikî ile bîçareleri kurtarmak ve bu mübarek milleti de her nevi anarşilikten muhafaza etmektir.**» (Emirdağ Lâhikası-I sh: 28)

«Biz, bütün kuvvetimizle **anarşiliğe** bir sedd-i Zülkarneyn gibi, bir sedd-i Kur'anî te'sisine çalışıyoruz. Bize ilişkinler, **anarşilik** ve belki **komünistliğe** zemin ihzar ediyorlar.» (Emirdağ Lâhikası-I sh: 31)

Bu feci durum karşısında resmî makamlar hal çaresini aramak için kendisiyle istişare etmeleri gerekirken, aksine mahkemelere vermekle

ortaya konan çok garip muameleyi Bediüzzaman şöyle ifade eder:

«**Hem beklerdim ki;** “vatanımızda **anarşiliğe** inkılâb eden **komünist tehlikesine** karşı Nurların hizmeti ne derecededir ve bu mübarek vatan bu dehşetli seyelandan nasıl muhafaza edilecek?” gibi dağ misillü mes’elelerin sorulmasının lüzumu varken, sinek kanadı kadar ehemmiyeti olmayan ve hiç bir medar-ı mes’uliyet olmayan cüz’î ve şahsî ve garazkârların iftiralarıyla habbe, kubbeler yapılmış mes’eleler için bu ağır şerait altında hiç ömrümde çekmediğim bir perişaniyetime sebebiyet verildi. Bize üç mahkemenin sorduğu ve beraet verdiği aynı mes’elelerden ve âdi ve şahsî bir-iki mes’ele için manasız sualler edildi.» (Şualar sh: 377)

«**Halbuki din terbiyesi olmasa,** Müslümanlarda istibdad-ı mutlak ve rüşvet-i mutlakadan başka çare olamaz. Çünkü nasıl bir Müslüman, şimdiye

kadar hakiki Yahudi ve Nasrani olmaz belki dinsiz olur, bütün bütün bozular. Öyle de **bir Müslüman, bolşevik olamaz. Belki anarşist olur,** daha istibdad-ı mutlakdan başka idare edilmez.» (Şualar sh: 516)

“Ne Komünistlik, ne de İslâmiyet; biz orta bir yoldan gideriz, medeni bir hayat yaşarız” gibi bir iddianın asılsızlığını Bediüzzaman Hazretleri şöyle beyan eder:

«Küfür ile iman ortası yoktur. Bu memlekette İslâmiyet’e karşı komünist mücadelesi ortası olamaz.

Sağ ve sol, ortası üç meslek icab ettirir. Eğer İngiliz, Fransız deseler hakları var. Sağ İslâmiyet, sol komünistlik, ortası da Nasraniyet diyebilirler. Fakat bu vatanda küfr-ü mutlaka karşı iman ve İslâmiyet’ten başka bir din, bir mezheb olamaz.

Olsa, dini bırakıp komünistliğe girmektir. Çünkü hakiki bir müslüman hiçbir zaman Yahudi ve Nasrani olamıyor. Olsa olsa dinsiz olup tam **anarşist** olur.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 59)

«Şimdi fen ve felsefenin dalâlet kısmı; yani Kur'anla barışmayan, yoldan çıkmış, Kur'ana muhalefet eden kısmı, **küfr-ü mutlakı komünistler** tarzında neşre başladılar. **Komünistlik** perdesinde **anarşistliği** netice verecek bir surette münafıklar, zındıklar vasıtasıyla ve bazı müfrit dinsiz siyasetçiler vasıtasıyla neşir ile aşılılmaya başlandığı için; şimdiki hayat, dinsiz olarak kabil değildir, yaşamaz.

“Dinsiz bir millet yaşamaz” hükmü bu noktaya işarettir. **Küfr-ü mutlak** olduğu zaman, hakikat-ı halde yaşanmaz. Onun için Kur'an-ı Hakîm, bu asırda bir mu'cize-i maneviyesi olarak Risale-i Nur şakirdlerine bu dersi vermiş ki; **küfr-ü mutlaka,**

anarşistliğe karşı sed çeksin. Hem çekmiş. Evet Çin'i, hem yarı Avrupa'yı ve Balkan'ları istilâ eden bu cereyana karşı bizi muhafaza eden Kur'an-ı Hakîm'in bu dersidir ki; o hücumu karşı sed çekmiş, bu suretle o tehlikeye karşı çare bulmuştur.

İSLÂMİYETTEN ÇIKAN BİR MÜSLÜMAN, ANARŞİST OLUR

Demek bir müslüman mümkün değil, başka bir dine girip, ya Hristiyan ve Yahudi, hususan bolşevik gibi olmak... Çünkü bir **İsevî müslüman** olsa, **İsa Aleyhisselâm'ı** daha ziyade sever. Bir **Musevî müslüman** olsa, **Musa Aleyhisselâm'ı** daha ziyade sever. Fakat bir müslüman, **Muhammed Aleyhissalatü Vesselâm'ın** zincirinden çıksa, dinini bıraksa, daha hiçbir dine girmez, **anarşist olur**; ruhunda kemalâta

medar hiçbir halet kalmaz. Vicdanı tefessüh eder, hayat-ı içtimaiyeye bir zehir olur.

Onun için Cenab-ı Hakk'a şükür Kur'an-ı Hakîm'in işaret-ı gaybiyesi ile **kahraman Türk ve Arab milletleri içinde lisan-ı Türkî ve Arabî ile bu asrı kurtaracak bir mu'cize-i Kur'aniyenin Risale-i Nur namıyla bir dersi intişara başlamış.** Ve onaltı sene evvel altıyüzbin adamın imanını kurtardığı gibi, şimdi milyonlardan geçtiği sabit olmuş.

Demek Risale-i Nur; beşeri **anarşilikten kurtarmaya** bir derece vesile olduğu gibi, **İslâm'ın iki kahraman kardeşi olan Türk ve Arab'ı birleştirmeye,** bu Kur'anın kanun-u esasîlerini neşretmeye vesile olduğunu düşmanlar da tasdik ediyorlar.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 243)

«Şimdi bu zamanda en büyük tehlike olan **zendeka** ve **dinsizlik** ve **anarşilik** ve **maddiyunluğa** karşı **yalnız ve yalnız tek bir çare var:** O da Kur'anın hakikatlarına sarılmaktır. Yoksa koca Çin'i, az bir zamanda komünistliğe çeviren musibet-i beşeriye; siyasî, maddî kuvvetler ile susmaz. Yalnız onu susturan hakikat-ı Kur'aniyedir.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 54)

«...Hem İslâmiyet, sair dinlere kıyas edilmez. Bir müslüman İslâmiyetten çıksa ve dinini terketse, daha hiçbir peygamberi kabul edemez; belki Cenab-ı Hakk'ı dahi ikrar edemez ve belki hiçbir mukaddes şey'i tanımaz; belki kendinde kemalâta medar olacak bir vicdan bulunmaz, tefessüh eder.» (Mektubat sh: 438)

CHP'YE MEKTUP

Yine Bediüzzaman Hazretleri takriben 1946 senelerinde Halk Partisi genel sekreterine

hitaben yazdığı, fakat mes'uliyet makamında bulunan devlet adamları için her zaman tazeliğini koruyan ikaznamesinde, memleketimize sokulan Avrupa'nın sefih medeniyetine bedel, cemiyetimizde İslâmî hayat tervec edilmezse, Türk milletinin parça parça olmasına sebebiyet verileceğini şöyle beyan eder:

«Bin seneden beri âlem-i İslâmiyeti kahramanlığı ile memnun eden ve vahdet-i İslâmiyeyi muhafaza eden ve âlem-i beşeriyeti, küfr-ü mutlaktan ve dalâletten şanlı bir surette kurtulmasına büyük bir vesile olan **Türk Milleti ve Türkleşmiş olanların din kardeşleri**; eğer şimdi, eski zaman gibi kahramancasına Kur'ana ve hakaik-ı imana sahip çıkmazsanız ve sizler gibi ehl-i hamiyet, eskide yanlış bir surette ve din zararına medeniyetin propagandası yerinde doğrudan **doğruya hakaik-ı Kur'anıyeyi ve imaniyeyi tervec çalışmazsanız**, size kat'iyen haber veriyorum ve kat'î hüccetlerle isbat ederim ki; **âlem-i İslâmın muhabbet ve uhuvveti yerine, dehşetli bir nefret ve kahraman**

kardeşi ve kumandanı olan **Türk milletine bir adavet** ve şimdi âlem-i İslâmı mahva çalışan küfr-ü mutlak altındaki **anarşiliğe mağlub olup**, âlem-i İslâmın kal'ası ve şanlı ordusu olan bu **Türk Milletinin parça parça olmasına** ve şark-ı şimalîden çıkan dehşetli ejderhanın istila etmesine sebebiyet verecek.

Evet hariçte iki dehşetli cereyana karşı **bu kahraman millet, Kur'an kuvvetiyle dayanabilir.** Yoksa küfr-ü mutlakı, istibdad-ı mutlakı, sefahet-i mutlakı ve ehl-i namusun servetini serserilere ibahe etmesini âlet ederek dehşetli bir kuvvetle gelen bir cereyanı durduracak; ancak İslâmiyet hakikatiyle mezcolmuş, ittihad etmiş ve bütün mazideki şerefini İslâmiyette bulmuş bu millet dayanabilir.

Bu milletin hamiyetperverleri ve milliyetperverleri, herşeyden evvel bu

mümtezc, müttehid milliyetin can damarı hükmünde olan hakaik-ı Kur'aniyeyi terbiye-i medeniye yerine esas tutmak ve düstur-u hareket yapmakla o cereyanı durdurur inşâallah.»
(Emirdağ Lâhikası-I sh: 218)

Demek millî müşterekiyetin esası olan imanî şuur ve İslâmî hayat za'fa uğratılsa, millet grup grup olup parçalanır.

«Hem bir müslüman, başka milletler gibi değil. Eğer dinini bıraksa **anarşist** olur, hiçbir kayıd altında kalamaz; istibdad-ı mutlaktan, rüşvet-i mutlaktan başka hiçbir terbiye ve tedbirle idare edilmez. Bu hakikatın çok hüccetleri, çok misalleri var. Kısa kesip sizin zekâvetinize havale ediyorum.» (Emirdağ Lâhikası-I sh: 219)

«Sizler ey ehl-i siyaset ve hükûmet! Evham edip bizlerle uğraşmayınız. Bil'akis teshilât göstermeniz lâzım. Çünkü hizmetimiz, emniyet ve hürmet ve merhameti te'sis ile hem âsâyişi, hem

inzibatı, hem hayat-ı içtimaiyeyi **anarşilikten** kurtarmağa çalışıp, **sizin hakikî vazifenizin temel taşlarını tesbit ediyor, takviye ve te'yid ediyor.»**
(Kastamonu Lâhikası sh: 137)

ANARŞİ VE DİNSİZLİĞE KARŞI KOYACAK, ANCAK İTTİHAD-I İSLÂM KUVVETİDİR

Komünist ve Masonluk gibi cereyanlar anarşizmi netice verdiğini ve buna karşı çare olarak şeair-i İslâmiyeyi ihya ve ittihad-ı İslâma istinad etmek gerektiğini Demokrat Parti Hükûmetine ihtar ederken, bütün vatansever vazifedarlara da hitab eden Bediüzzaman Hazretleri diyor ki:

«Şimdi milletin arzusuyla şeair-i İslâmiyenin serbestiyetine vesile olan **Demokratlar**, hem mevkilerini muhafaza, hem vatan ve milletini memnun etmek **çare-i yegânesi; ittihad-ı İslâm cereyanını kendine nokta-i istinad yapmaktır.**

Eski zamanda İngiliz, Fransız, Amerika siyasetleri ve menfaatleri buna muarız olmakla mani olurdular. Şimdi menfaatleri ve siyasetleri buna muarız değil; belki muhtaçtırlar. Çünkü **komünistlik, masonluk, zındıklık, dinsizlik; doğrudan doğruya anarşistliği intac ediyor. Ve bu dehşetli tahrib edicilere karşı, ancak ve ancak hakikat-ı Kur'aniye etrafında ittihad-ı İslâm dayanabilir.**

Ve beşeri bu tehlikeden kurtarmağa vesile olduğu gibi, bu vatanı **istila-yı ecanibden** ve bu milleti **anarşilikten** kurtaracak yalnız odur. Ve bu hakikata binaen **Demokratlar bütün kuvvetleriyle** bu hakikata istinad edip **komünist ve masonluk cereyanına karşı vaziyet almaları** zaruridir.» (Emirdağ Lâhikası-II sh: 24)

Bu gizli muarızlar, çeşitli bahaneler uydurarak bir kısım makam sahiplerini aldatıp Risale-i Nur aleyhine çevirmek isterler. Evet:

«**Risale-i Nur'a perde altında hücum eden, ecnebi parmağıyla bu vatandaki milletin en büyük kuvveti olan Âlem-i İslâm'ın teveccühünü ve muhabbetini ve uhuvvetini kırmak ve nefret verdirmek için siyaseti dinsizliğe âlet ederek perde altında küfr-ü mutlakı yerleştirenlerdir ki, hükûmeti iğfal ve adliyeyi iki def'adır şaşırtıp, der: "Risale-i Nur ve Şakirdleri, dini siyasete âlet eder, emniyete zarar ihtimali var."**

Hey bedbahtlar! Risale-i Nur'un, gerçi siyasetle alâkası yoktur; fakat küfr-ü mutlakı kırdığı için, küfr-ü mutlakın altı olan anarşiliği ve üstü olan istibdad-ı mutlakı esasıyla bozar, reddeder.

Emniyeti, asayışı, hürriyeti, adâleti te'min ettiğine yüzer hüccetlerden biri, bu müdafaaanesi hükmündeki Meyve Risalesi'dir. Bunu âlî bir heyet-i ilmiye ve içtimaiye tedkik etsinler; eğer

beni tasdik etmezlerse, ben her cezaya ve işkenceli idama razıyım!» (Şualar sh: 281)

RİSALE-İ NUR'UN İKİ MÜHİM VAZİFESİ

«Biz, Risale-i Nur'la, bu memleketin ve istikbalinin en büyük iki tehlikesini def' etmeye çalışıyoruz ve bilfiil çok emarelerle, hattâ mahkemede de kısmen isbat etmişiz.

Birinci tehlike: Bu memlekette, hariçten kuvvetli bir surette girmeğe çalışan anarşiliğe karşı sed çekmek.

İkincisi: Üçyüz elli milyon müslümanların nefretlerini kardeşliğe çevirmekle, bu memleketin en büyük nokta-i istinadını temin etmektir.»
(Emirdağ Lâhikası-I sh: 128)

RİSALE-İ NUR MESLEĞİNDE ŞEFKAT VE ASAYİŞİ MUHAFAZA

«Risale-i Nur mesleğinin esası ve otuz seneden beri bir düstur-u hayatım olan şefkat itibariyle bir masuma zarar gelmemek için, bana zulmeden canilere, değil ilişmek; hattâ beddua edemiyorum. Hattâ en şiddetli garazla bana zulmeden fâsık belki dinsiz zâlimlere hiddet ettiğim halde değil maddî, belki beddua ile de mukabeleden beni o şefkat men' ediyor. Çünkü o zâlim gaddarın, ya peder ve validesi gibi ihtiyar biçarelere veya evlâdı gibi masumlara maddî ve manevî darbe gelmemek için, o dört masumların hatırına binaen o zâlim gaddara ilişmiyorum. Bazan helâl ediyorum.

İşte bu sırr-ı şefkat içindir ki; idare ve asayiş kat'iyen ilişmediğimiz gibi, bütün arkadaşlarımıza da o derece tavsiye etmişim ki, üç vilayetin insaflı zabıtalарının bir kısmı itiraf etmişler ki: “**Bu Nur**

şakirdleri manevî bir zabıtaadır; idare ve asayiş muhafaza ediyorlar.” dedikleri ve bu hakikata binler şâhid ve yirmi sene hayatıyla tasdik ve binler şakirdlerin de zabıtaca hiçbir vukuat kaydetmemesi ile tasdik ve te’yid ettikleri halde, o biçare adamın ihtilâlcî ve insafsız bir komiteci gibi menziline basmak ve insafsız adamlar ona ihanet etmek ve menziline bir şey bulamamakla beraber, yüz cinayeti bulunan bir adam gibi hattâ Kur’anı ve başındaki levhalarını evrak-ı muzırğa gibi toplamak, acaba dünyada hangi kanun buna müsaade eder?» (Emirdağ Lâhikası-I sh: 279)

«...Komünist perdesi altında **anarşistliğin**, emniyet-i umumiyeyi bozmağa dehşetli çalışmasına karşı; **Risale-i Nur ve şakirdleri, iman-ı tahkikî kuvvetiyle bu vatanın her tarafında o müdhiş ifsadı durduruyor ve kırıyor.** Emniyeti ve asayiş temine çalışıyor ki, pek çok bir kesrette ve memleketin her tarafında

bulunan Nur talebelerinden, bu yirmi senede alâkadar üç-dört mahkeme ve on vilâyetin zabıtaları, emniyeti ihlâlê dair bir vukuatlarını bulmamış ve kaydetmemiş.

Ve üç vilâyetin insaflı bir kısım zabıtaları demişler: **“Nur talebeleri manevî bir zabıtabdır. Asayişî muhafazada bize yardım ediyorlar. İman-ı tahkikî ile, Nur’u okuyan her adamın kafasında bir yasakçıyı bırakıyorlar. Emniyeti temine çalışıyorlar.”**

Bunun bir nümunesi Denizli Hapishanesidir. Oraya Nurlar ve o mahpuslar için yazılan Meyve Risalesi girmesiyle, üç-dört ay zarfında ikiyüzden ziyade o mahpuslar öyle fevkalâde itaatli, dindarane bir salâh-ı hal aldılar ki, üç-dört adamı öldüren bir adam, tahta bitlerini öldürmekten çekiniyordu. Tam merhametli, zararsız, vatana nâfi’ bir uzuv olmaya

başladı. Hattâ resmî memurlar, bu hale hayretle ve takdirle bakıyorlardı.» (Lem’alar sh: 261)

İSTİKBALDE ÂLEM-İ İSLÂM

Bediüzzaman Hazretleri 1910 senelerinde verdiği müjdeli bir ihbarında âlem-i İslâm’da “üç nur”, âlem-i küfürde “üç zulmet” geleceğini bildirir. Şöyle ki: Bediüzzaman Hazretleri o senelerde:

«Van’a gitmek üzere İstanbul’dan ayrılır, Batum yoluyla Van’a giderken Tiflis’e uğrar. Tiflis’te, Şeyh San’an Tepesi’ne çıkar. Dikkatle etrafı temaşa ederken yanına bir Rus polisi gelir ve sorar:

“Niye böyle dikkat ediyorsun?”

Bediüzzaman der: “Medresemın plânını yapıyorum.”

O der: “Nerelisin?”

Bediüzzaman: “Bitlisliyim.”

Rus polisi: “Bu Tiflis’tir!”

Bediüzzaman: “Bitlis, Tiflis birbirinin kardeşidir.”

Rus polisi: “Ne demek?”

Bediüzzaman: “Asya’da âlem-i İslâm’da üç nur birbiri arkasında inkişafa başlıyor. Sizde birbiri üstünde üç zulmet inkişafa başlayacaktır. Şu perde-i müstebidane yırtılacak, takallüs edecek, ben de gelip burada medrese mi yapacağım.”

Rus polisi: “Heyhat!.. Şaşarım senin ümidine?”

Bediüzzaman: “Ben de şaşarım senin aklına! Bu kışın devamına ihtimal verebilir misin? Her kışın bir baharı, her gecenin bir neharı vardır.”

Rus polisi: “İslâm parça parça olmuş?”

Bediüzzaman: “Tahsile gitmişler.

İşte Hindistan, İslâmın müstaid bir veledidir; İngiliz mekteb-i idadîsinde çalışıyor.

Mısır, İslâmın zeki bir mahdumudur; İngiliz mekteb-i mülkiyesinden ders alıyor.

Kafkas ve Türkistan, İslâmın iki bahadır oğullarıdır; Rus mekteb-i harbiyesinde talim ediyorlar. İlâ âhir...

Yahu, Şu asilzade evlâd, Őehadetnamelerini aldıktan sonra, herbiri bir kıt'a başına gececek, muhteşem âdil pederleri olan İslâmiyet'in bayrağını âfâk-ı kemalâtta temevvüç ettirmekle, kader-i ezelinin nazarında feleğin inadına, nev-i beşerdeki hikmet-i ezeliyenin sırrını ilân edecektir.”»

(Tarihçe-i Hayat sh: 78)

Yukarıda zikredilen “üç nur”, “üç zulmet” ten maksadın ne olduğuna “İhbarat-ı istikbaliyeyi zaman tefsir eder” kaidesiyle bakılmalıdır.

Ancak bu arada Risale-i Nur'da izah edilen ve **iman, hayat ve Şeriatı** ifade eden üç mes'ele ve üç devre; hem **Nur'un iman hizmeti ve ittihad-ı İslâm ve İslâm-İsevî ittifakı** olarak üç ehemmiyetli inkiŐafatın tebŐir-i istikbaliyesi düşünülebilir.

“Üç zulmet” ise, Risale-i Nur'dan “Şualar” adlı eserinde Beşinci Őua'nın 12. Mes'elesinin ikinci te'vilinde beyan olunan, **her iki Deccal'ın üç**

devre-i istibadlarına ve o istibadlara karşı çıkan fevevanlarla çökmelerine işaret olabilir.

Meselâ, az yukarıda kaydedildiği gibi, Hindistan'ın İngilizlerin tahakkümü ile intibaha gelmesi; Mısır'ın, o istibada karşı, mülkiyede (siyasî ve idarî sahada) hâkimiyet ve istiklâliyetine kavuşacağı; Kafkas ve Türkistan, Rus istibadına karşı askerî ve maddî cihad sahasında fevevanla hürriyetine sahip olacağı müjdelerinin tezahürleri görüldü ve daha da görülecek .. İnşaallah.

* * *

Bu Derleme Merhum Rüştü Tafral Ağabey tarafından hazırlanmış ve ilk kez 1979'da Envar Neşriyat kanalıyla Merhum Abdülkadir Badıllı Ağabey tarafından kitapçık olarak basılmıştır. 1993 ve sonrasında çeşitli kereler İttihad Yayıncılık tarafından basılmıştır. Bu pdf cep telefonu versiyonu 8.Mart.2023'te hazırlanmıştır.

